

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פני גאונות הדורות והחסידות

• לך לך •

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבאר

הכתב והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק ארמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו | הבושה מבטלת גזירות
קשות מעל האדם
מילוא חדה"א

יג | ואם אקה מכל אשר לך
נציין אורה חסידית שישמע
ספור ויהרום

ז | 'בך חותמו' – הסוף וחותם
של כל מאורע הוא חסד
אוצר פני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיד ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

זרע קדש | ב'ף חותמין' - הסוף וחותם של כל מאמר הוא חסד א
אמונת ישראל | יסודות באמונה המימה בהנהגת הבורא בכל מצב ועדן . א
דברי שלום | אפלו אם באים על האדם מארעות שונארה בעיניו שאין לו שום
 עצה לא יאבד בטחונו שהשם יתברך יצמיח לו ישועה כהרף עין א
אמרי אמת | בכח מחשבה אחת של בטחון ואמונה יכולה כל מערכת השמים
 להתהפך לטוב א
באר אברהם | המאמין בחסד ה' ומשליך י'הבו עליו עושה כלי לקבלת שפע
 חסדו א
קדשת יום טוב | הנהגה נסית ונהנהגה טבעית ב
אהבת ישראל | סגלת הבטחון לאריכות ימים מתוך הרחבה ב
זאת זכרון | 'לך לך מארצה' - להרחיק הגשמיית מהמחשבה ב
בת עין | על ידי הבטחון יכול האדם לקיים רצון השם יתברך בכל מצב ב
מי השילוח | עקר דקדוקי עניית הוא מי שאינו שמח בחלק שנתן לו הבורא
 וחספץ במוותרות ג
פתוחי חותם | תאוות העולם תחלתם מתוק וסופם מר ג
אמרי פנחס | המחשיב עצמו לאין השכינה שורה עליו ונעשים לו נסים ג
מחשף הלכן | הצר טוב מלמד זכות האדם שעושה רצון ה' ג
לקוטי שיחות | הטעם שאברהם נמנה כ'קנין' בפני עצמו ואינו נכלל ב'קנין'
 הפללי ד'ישראל' ג
אמרי חיים | השתדלות בפרנסה - כרוכה ביראת שמים ד
תורה אור | בכל יום מתעורר חסד בעולם ונעשה בו צמצום כדי שנוכל לקבלו
 | בחינת אברהם הוא חסד ללא גבול ולכן יצא ממנו ישמעאל ד
אמרי נעם | דבורי תורה ותפלה ללא התלהבות הם פגורים מתים ד
מאור ושמע | הדיקו בדברי המדרש ד
חידושי הרי"ם | פרשת לך לך הוא הבדל כמו מאור לחשף ה
ישמח ישראל | 'אמונה פשוטה' מעמידה את האדם להיות חזק כפרזל ה
תפארת שמואל | 'והאמן' כתוב חסר - אמונה פשוטה ללא התחכמות ה
יסוד העבודה | אם רצון ה' לעבדו בתמימות - לא יועילו כל העצות ה
שומר אמונים | על ידי אמונה פשוטה נפעלים דברים נוראים ה
זאת זכרון | ממדת הבטחון בא האדם לאהבת רעים ה
אילנא דחיי | על ידי שלמות הבטחון יכול לקיים ואהבת לרעה כמוך ה
אמרי אמת | כל אחד מרויח ומשיג קניני העולם כפי שרש נשמתו ה
עטרת ישועה | כח הצדקה לפעל ישועות - פשהכסף פשר ויש שלום ואחדות
 ואין אחד מקפח פרנסת חברו ה
נוצר חסד | הגאון היא ממש עבודה זרה ו
אהל תורה | ב'ף חותמין - בדורות האחרונים תתרבה העבודה בגמילות
 חסדים ו
מחשף הלכן | להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדשה אחר קדשה ו

אהל ישקר | אף פאשר אינו עובד את הבורא כראוי - אם יתחזק ימצא חן
 בעיניו ו
אילה שלוהה | על האדם לאחז בשפלות ולהתמלאות יראה וחרדה מהבורא ו
פנים יפות | בממון הרשעים שורה רוח רעה ובממון הצדיקים שורה רוח
 קדושה ו
[עבודת ישראל] | בשעת נסיון מתמעטת השגת האדם ו
דברי שמואל | יש ללמד מתשוקת הרשעים למלוי תאוותם קל וחמר לעבודת
 ה' ו
מאור ושמע | אין לחקות מעשי הצדיקים כמצות אנשים מלמדה אלא יש
 ללמד היאך לעבד את ה' ו
תורת שמעון | הצדיקים מקבלים כח לעשיית מופתים כתחליף למסירת כחם
 בעבודת ה' ו
ארח לחיים | על האדם להפשיט מעצמו אהבות עולם הזה ו
אמרי נעם | עקר העבודה היא לזכר ולהעלות את המעשים הגשמיים | הודפכות
 מלשון כלי זכוכית ו
משמרת איתמר | להסתכל תמיד על הנהגת שנה ראשונה ז
ישמח ישראל | על ידי סעודות שבת זוכים לאמונה ז
דגל מחנה אפרים | רמז על מניעת התאוות ז
דודאים בשדה | כשמשבר תאוותו מגיע להארה גדולה ז
חמדת דוד | העובד את הבורא יתברך טועם תענוג מפלא ז
עבודת ישראל | חסד עשה עמנו השם יתברך שזכנו להתפלל ולבכרו בלשון
 נוכח ז
מרגניתא דר"ב | הליכת אברהם אבינו לארץ ישראל מחמת צווי השי"ת ז
עמק הלכה - טעם מן | קפצה הארץ לאברהם אבינו עד ביאתו לארץ
 ישראל ז
ויאמר שאול | ירידת הנשמה לעולם הזה לסגל תורה ומצות ח
קהלת משה | טעם הקדמת נתינת הלחם לזין ח
רבי יוסף קמחי זצ"ל | מלכי צדק התיר לאברהם לקחת שכר על טרחתו ח
עוד יוסף חי | נתינת שכר שלם כאלו עשה האדם לבדו כל מעשה המצוה ח
בנין דוד | נס הנעשה לרבים אין מנפין מזכיותיהם ט
אדרת אליהו | אברהם ושרה נתעלו בזכות המילה ט
פני דוד | נטילת מתנה כשהנותן נהנה מפר ט
צידה לדרך | הנוטל מתנות יאמר בלבו שמא את ה' היתה זאת ט
לקוטי מהר"ם שיק | על ידי קבלת המתנות יסברו המצרים ששרה היא
 אחותו ט
אמרי שפר | נטילת מתנות מצד ההכרח לפרע חובותיו ט
אמרי בינה | כהן רשאי בנטילת מתנות י
מעשי צדיקים י
ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יג

בס"ד

קו 'מחוברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

נושאים בפרשת לך לך

רמזי אמונה ובטחון

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א
'בך חותמין' - הסוף וחותם של כל מארע הוא חסד

והיה ברכה (יב ב), פרש רש"י בך חותמין. פרוש שיתברך שמו מנהיג עולמו בחסד, ואף שיש דברים שנראים לנו שאינם ממדת החסד, עם כל זה החסד גנוז וסתום ונסתר בהם, אך אחר כך כשנתגלה החסד מבינים למפרע שהכל היה מבחינת חסד רק שלא היה החסד נראה. נמצא שסוף כל דבר תכליתו וחותמו חסד. למשל אם אדם חולה ונתרפא, וכן כל הרעות, סופם חסד. וזהו שאמר 'בך חותמין' שסוף וחותם כל דבר בחסד:

אמונת ישראל

רבי ישראל מגרודזיסק זיע"א
יסודות באמונה תמימה בהנהגת הבורא בכל מצב ועדו

הנה אנו רואין כשאדם גדול אומר איזה דבר, אף שלעת עתה לא כלם מבינים אמתת הדבר, מכל מקום לאחר רבות הימים נתגלה לעין כל שכל דבריו בנויים על אדני צדק.

ומכל שכן בפעולות הבורא ברוך הוא, הגם שלעת עתה הם בהסתור, אבל בטח יבוא עת שכלם ידעו ויבינו שכל מה שעבר עלינו הכל היה פדאי. ואפלו אם כמה מדינות יחרבו מהאנשים ורכושיהם, הכל היה הקנה להשלמת רצון הבורא שיבוא על ידי זה קדוש שם שמים.

ונוכל להבין זה מן ענין לוט כשנשבה, שלקח אברהם אבינו עליו השלום שלוש מאות וי"ח ילידי ביתו והלך עליהם למלחמה, ומה מספר קטן זה נחשב לנצח ארבע מלכים האדירים. וכי לא טוב היה שיתפלל שינצל לוט מהם.

אמנם אחר כך נתגלה הענין, שהיה צריך לערוך מלחמה להפיל המלכים, ושעל ידי זה יתגדל ויתקדש שם שמים בעולם, ובזה שהיו מתי מעט נתגלה יותר כבוד שמים. והנה כל זה נתגלה רק אחר כך, אבל מקדם לא הבינו זאת, שפך היה רצון הבורא ברוך הוא. (פרשת פנחס):

דברי שלום

רבי אברהם שלום מסטרנאפוקוב זיע"א
אפלו אם באים על האדם מארעות שנראה בעיניו שאין לו שום עצה לא יאבד בטחונו שהשם יתברך יצמיח לו ישועה כהרף עין

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א).

נראה לי, דהנה ידוע שהאמונה הוא יסוד הקיים שלנו, שאנו מאמינים בהשגחה פרטית שהשם יתברך כל מה דעביד הוא לטב, ואפלו אם חס ושלום בא על האדם מארעות שנראה בעיניו שאין לו שום עצה, פי מצדי צדדין הוא מקף חס ושלום תבלין ועקתין וצרות חס ושלום, מפל מקום לא יאבד בטחונו מהשם יתברך הכל יכול להצמיח לו ישועה כהרף עין, והכל בכח האמונה והבטחון בו יתברך.

וזאת הראה השם יתברך לאברהם אבינו עליו השלום, שידע שאפלו כשהוא בגלות, מתרחק מארצו וממולדתו ומבית אביו, שנה גורם הרבה צער ועגמת נפש, וכמה הרפתקאות דערו עליה על אם הדרך בגלותו ממקום למקום שהולך למסעיו.

מכל מקום לא יפל ביאוש חס ושלום, אדרבה יתחזק בבטחון בהשם יתברך שסוף כל סוף ישלח לו עזרו ומקדש, ויעלה ויבא ויגיע ויראה הישועה, וזה אל הארץ אשר אראך, שבסוף יראה בעיניו ישועות השם יתברך.

וכן בכל עת וזמן נוהג מקרא קדש הזה, פי התורה נצחית, וכן עתה כשיש חס ושלום לבר ישראל צער לא יתיאש מן הרחמים, אדרבה ישים בהשם יתברך בטחונו ויבקש רחמים, ובודאי ירחם בדבר ישועה ורחמים.

ומפני זה נאמר זאת בתורה שהיא נצחית, להורות שתמיד זה נוהג לבטח בהשם יתברך כמו אברהם אבינו עליו השלום, ונזכה לישועה כמו שהוא וכה, ומעשה אבות ירשו בנים, והמה סימן לבניהם עדי עד להושע בישועה בכל ענינים לטובה, אמן.

והיה אז איש אחד שהיה לו איזה ענין קשה מאד רחמנא לצלן, ובמציאי שבת קדש נכנס לכבוד קדשת אבי אדוני זקני מורי ורבי מרן זצלה"ה ואמר, הנה רבנו נתן בי חיות באמרו התורה הזאת

בהתחזקות גדול פנ"ל, והשיב לו: הלא לשם כך אמרתי, להודיע ולהתודע כי ה' יתברך אתנו לא נירא משום דבר, רק נבקש מהשם יתברך, והוא יבוס צרינו וישוענו בישועות טובות, אמן:]

אמרי אמת

רבי יהודה לייב מלובלין זיע"א

כח מחשבה אחת של בטחון ואמונה יוכלו כל מערכת השמים להתהפך לטוב

ראשית האמונה נקבע בנו על ידי אברהם אבינו עליו השלום, שנאמר עליו (טו ו) 'והאמן בה'. לאחר שהנה בו אצטגנינות גדולה, והיה לו ידיעה ברורה על ידי מערכת הכוכבים והמזלות שאין בשום אופן על פי דעת ושכל שיהיה לו ידע.

ואחר כל אלו הדעות והשכל, בטח באמונה, שהוא למעלה מכל הנהגת מערכות השמים, ועל זה נאמר לו (שם טו ה) 'הבט נא השמימה וספר הכוכבים', וכפרוש רש"י ו"ל שהגביהו למעלה מן הכוכבים, דהינו שיהיה לו דבקות בהשרש שהוא למעלה ממערכות השמים.

ויאמר לו פה יהיה זרעך, שנה נקבע לזרעו אחריו, שעל ידם יתנהג כל ענין מערכות השמים, שעל ידי מחשבה אחת מנפש אחד מישראל באמונה ובטחון בהשרש, יוכל להתהפך כל המערכת בשבילו לטוב, ולכן לא יפעלו בישראל שום פחד מאותות מערכות השמים, מפני שהם למעלה מהם. (פר' וישב, ליל שבת תרל"א)

באר אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

המאמין בחסד ה' ומשליך יתבו עליו עושה כלי לקבלת שפע חסדו

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (טו ו). ונראה לפרש, על דרך מלך אדיר ורועה להטיב בחסדו לשריו ועבדיו, אכן שהוא מחפש למי שמאמין בחסדו וישליך בטחונו עליו, ובזה יהיה המאמין בהמלך פלי מפשר לקבל שפע חסדו, ויהיה ביכלת המלך להוציא לפעל מדת טוב.

וזהו 'והאמן בה', ועל ידי זה עשה אברהם אבינו פלי שישפיע השם יתברך עליו חסדו ומדת טובו, והחשיב לו השם

פרשת לך לך

וידוע אשר עצבות רחמנא לצלן מביא טמאת צמלק, אשר קרף, וכן ספקות באמונה חס ושלום הוא מסטרא ד'צמלק' העולה 'ספק', הפך לזה היא שמחה בטחון, שיהא שמח וחזק באמונתו בהשם ותברך.

ואז כלפי זה שטמאת צמלק מביא חרון לעולם, קצור ימים כמו שנאמר גבי ער ואונן (ויברע בעיניו וימיתהו בראשית לח ז-ט), ועני כי מאן דמפזר פרוורין עניות רדיף אבתריה רחמנא לצלן (וזה"ק ח"ג רמב), השמח בבטחון ממשיך חסדים ורחמים, חיי אריכא, ומזוני ריחא.

'שמחה בטחון' גימטריא 'חו חסד רחמים' ומשום הכי 'שמחה בטחון' גימטריא 'חו חסד רחמים', שהוא מספר חת"ך שם הפונטסה, וגם חתף חיים לכל חי, אריכת ימים מתוף הרחבה [וכו'].

וזה פונת הפתוב 'ואברם בן חמש שנים [ושבעים שנה בצאתו מחרן]' (יב ה), 'חמש' אתון 'שמח', ועם המספר שהוא ה' הרי שמחה, חמש ושבעים הוא ע"ה, מספר בטחון, ועל ידי שמחה ובטחון יצא מחרון אף של צמלק:

צריך להיות רק כל דהו, והעקר הבטחון ה'יה על השם ותברך וכו'.

ולפי זה אני אומר, דזה שאמר הפתוב 'ויאמר אליו אני אל שדי' (יז א), רצה לומר אף שלפעמים נראה שהתנגדות העולם הוא על פי דרך הטבע המרמז בשם 'שדי', אף על פי כן 'אני אל שדי', שאני הוא המנהיג העולם בשם 'שדי', כי גם הטבע היא בהשגחה פרטית מאתו ותברך.

על כן 'התהלך לפני', ירצה, בשאתה הולך לעסק בענייני משא ומתן ידמה בדעתו שהליכה הוא רק 'לפני' חוץ ממנו, ובתוכיות הלב ישם בטחוננו חזק בהשם ותברך, ועליו ושליו יהבו.

וזה שאמר הפתוב 'האלקים אשר התהלכו אבתי לפניו' (בראשית מח טו), פי ידוע שאלקים בגימטריא 'הטבע', ואמר זאת יעלב אבינו עליו השלום לבניו אשר האבות התהלכו בדרך הטבע, לא היה רק 'לפניו', חוץ מהם, שהיה נראה בדרך הטבע, אבל תוכו רצוף בטחון נפלא בהשם ותברך ולא על הפעלה. (פר' וחי, ד"ה ויברך)

אהבת ישראל

רבי ישראל מוויז'ניץ זיע"א סגלת הבטחון לאריכות ימים מתוף

יתברך כמו שעושה צדקה ככבוד עם השם ותברך שהזמין לו כלי, וימלא רצון השם ותברך שיפעל חסדו עם אברהם אבינו:

קדשת יום טוב

רבי חנניה יום טוב ליפא מסיגט זיע"א

הנהגה נסית והנהגה טבעית

ידוע זאת שיש ב' מיני התנהגות בעולם, הינו הנהגה נסית והנהגה טבעית, הנהגה נסית – כמו שהיה אצל יציאת מצרים וקריעת ים סוף ומלחמת צמלק וכדומה, אשר הוא נגלה לעין כל שהשם ותברך מתנהג עולמו על פי דרך הנס, והנהגה טבעית – הינו שהשם ותברך מתנהג עולמו על פי דרך הטבע – והאמת היא שהכל הוא בהשגחה פרטית מאת השם ותברך, וזה מחייב כל איש ישראל להאמין בכל עת ובכל רגע וכו'.

יעסק במשא ומתן רק במעשה ידיו, אולם בפנימיות לבו ישליף יהבו על ה'

והנה מי שמאמין זאת באמונה שלמה, אם כן העשייה שלו שעושה ועוסק במשא ומתן הוא רק שיהיה נראה בדרך הטבע, אבל באמת כל בטחוננו הוא רק על השם ותברך ולא על הפעלה, כמו שמצינו (דברים טו יח) 'וברכתיו בכל אשר תעשה', ו'כל' כל דהו משמע, שהעשייה

פרשת לך לך

ארצך, באמת היה קשה לאברהם דבר זה לילך מבית אביו וממשפחתו ומאנשי שלומו ומאצין מולדתו אשר הרגל בה כל ימיו, ובפרט שלא אמר לו בתחלה לאיזה ארץ ילך רק שיראהו אחר כך, וזה גם כן קשה מאד לאדם לילך ואינו יודע לאיזה מדינה ילך.

אך עקר הבחינה בנה לקיים רצון הבורא ברוך הוא אפלו בדבר שקשה לו, והוא נמשך מבחינת אמונת ה' ובטחון בו ותברך, הינו מחמת האמונה והבטחון שהיה לאברהם אבינו עליו השלום בבורא כל עולמים ותברך שמו שבוראי כל מה דעביד לטב עביד, היה זה הדבר מביאו לקיים רצון הבורא ברוך הוא אפלו בדבר הקשה פזו.

וזהו ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרו, הינו כשיצא מחרן יצא עם בחינת בטחון בה', ש'בטחון' גימטריא 'חמש ושבעים', וזהו ואברהם בן חמש

צריך להיות חסיד כידוע.

אל הארץ אשר אראך, פרוש הגם שמצד חפצך היה לילך ולא לעסק בגשמיות, כי אם תבין שרצוני בן לעסק גם בגשמיות, כמו שכתוב (קהלת ז יח) 'אחז בזה וגם מזה אל תנח ידך', וזה 'אל הארץ אשר אראך' (פרשת עקב):

ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה בצאתו מחרו (יב ד)

בת עין

רבי אברהם דב מאוריטש זיע"א על ידי הבטחון וכול האדם לקיים רצון השם ותברך בכל מצב ונראה לי בדרך זה, דהנה כשאמר הקדוש ברוך הוא לאברהם 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר

ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א 'לך לך מארצך' - להרחיק הגשמיות מהמחשבה

לך לך מארצך כו', פרוש אמה תלך במחשבתך מגשמיות שלך, פרוש תהיה ברצונך וחסדך שלא להתנהג בגשמיות. וממולדתך, שלא תרצה לעסק בלדה ומשגל בחפצך ורצונך.

ומבית אביך, שלא תחשב ביחוס וקרבה כלל, כמו 'תרפה לא נשא על קרבו' (תהלים טו א), וכן 'אמר לאביו ולאמו לא ראיתיו' כו' (דברים לג ט), על כן נקראים חסידים כמו שכתוב (שם פסוק ח) 'וללוי אמר כו' איש חסידך', וכן אברהם היה

וקסיל' (קהלת ד יא), ויצר הטוב נקרא מלך שלם. וזהו שאמר ומלכי צדק שהוא יצר הטוב שהוא מלך צדק ומלך שלם, הוציא לחם ויין דהינו אינו ממציא לאדם כי אם להתעסק בתורה ומעשים טובים המשולים לחם ויין, כמו שאמר (משלי ט ה) 'לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי'.

וכיין שעושה אדם רצון יצר הטוב ומתעסק בתורה ובמעשים טובים, עולה יצר הטוב ומלמד עליו זכות, וזהו שאמר והוא כהו לאל עליו, ולפיכך ויברכהו לצדיק שעשה רצון ה' תברך.

וחזור ומברך לאל עליון שעזרו על יצר הרע, וזהו שאמר וברוך אל עליון אשר מגן צריך אותיות 'צריך'. ויתן לו מעשר מכל, מעשר מכל היא השכינה שהיא עשירית וכלולה מכל, ודהינו נתן לו חלק בשכינה, ואין ברכה יותר מזו:

ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאפל עליון קנה שמים וארץ (יד יט)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

הטעם שאברהם נמנה כ'קנין' בפני עצמו ואינו נכלל ב'קנין' הכללי ד'ישראל'

שנו תכמים (אבות פ"ו מ"א): תמשה קננים קנה הקדוש ברוך הוא בעולמו ואלו הן, תורה קנן אחד, שמים וארץ קנן אחד, אברהם קנן אחד, ישראל קנן אחד, בית המקדש קנן אחד.

יש לבאר הטעם שאברהם נמנה כאן כ'קנין' הכללי ד'ישראל', ומביא לראיה הפתוח 'ויברכהו גו' קנה שמים וארץ':

מבאר במדרש (ב"ר מג ז), שזה שאברהם נקרא 'קנה שמים וארץ' הוא לפי שאברהם הפיר את הקדוש ברוך הוא בין הבריות, שעל ידי זה הקנהו להקדוש ברוך הוא שמים וארץ, ולכן אמר לו הקדוש ברוך הוא 'מעלה אני עליך כאלו אתה שתף עמי בביתו של עולם' (פאלו שאברהם הוא 'קונה שמים וארץ').

זאת אומרת, שענינו של אברהם הוא, לגלות אחדותו של הקדוש ברוך הוא בעולם גופא, שהבריות יפירו את השם.

ולכן נפרט אברהם כ'קנין' בפני עצמו, דזה ש'ישראל קנן אחד קאי על נשמת כל אחד ואחד מישראל, דגם בירידתה לעולם הזה והתלבשותה בגוף גשמי היא 'קנינו' של הקדוש ברוך הוא כנ"ל.

מלוחים וסרוחים, מרים פלענה, כמו שאמר (משלי ה ה) 'ואחריתה מרה כלענה'.

וזהו שאמר כל אלה חברו, כלומר יצר הרע וכחותיו הנזכרים והאברים הגורמים לחטא פנזפר, כלם נתחברו וקאו למקום הגורם לחטא, הוא העולם הזה שהוא עמק השדים, שמי שנופל בשוחה עמקה שבו, דהינו בתאוותיו, נשלף ונופל ואין לו תקומה. והוא הנקרא **ים המלח**, לרמז שמי ששטה מימי, אף על גב דנראים לו מתוקים, סופם מלוחים וסרוחים ומרים פלענה, רחמנא לצלן:

וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלו מאות ויירדף עד דן (יד י"ד)

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

המחשיב עצמו לאין השכינה שורה עליו ונעשים לו נסים

אדם שהוא באמת אין, יכול להעשות עבורו נסים גדולים, כי אברהם אבינו כשהלך להלחם עם המלכים לא סמך עצמו על נסים, רק הלך בחרב ובכלי זין, כי היה במדרגת אין, והקדוש ברוך הוא עשה לו נסים ולקח אבנים והפיל עליהם ונצחם.

וכן בנחום איש גמזו אמרו (תענית כא), שלקח מעפרו של אברהם, הינו מעפר, שהוא מדרגת אין, כי עפר הוא מדרגה התחתונה, בלשון אשכנז: פין ויין גישטקייט האט עקר גינומען [הוא נטל מהאין שלון] ולכך נעשה (לו) [גם] שם אותו הנס.

גם אדם שהוא מדרגת אין, השכינה שורה בו, כי האדם שהוא במדת אין והקדוש ברוך הוא מלא כל הארץ כבודו, יש בו הקדוש ברוך הוא, אבל אדם וואס ער איז ביי זיך עפיים [שהוא יש בפני עצמו] אין בו הקדוש ברוך הוא:

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהו לאל עליון. ויברכהו וגו'. וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידו ויתן לו מעשר מכל (יד י"ב-ט)

מחטף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

היצר טוב מלמד זכות להאדם שעושה רצון ה'

מלכי צדק גימטריא 'יצר', ורומז ליצר הטוב, דהיצר הרע נקרא 'מלך זקן

ושבעים שנה, הינו שהיה אז בבחינת בטחון, ונה גרם לו שיצא מתרן מבית אביו וממשפחתו:

ויכו שם אברם מזבח ויקרא בשם ה' (יב ט)

מי השילוח

רבי מרדכי יוסף מאיזביצא זיע"א

עקר דקדוקי עניית הוא מי שאינו שמח בחלק שנתן לו הבורא וחסך במוותרות

נסיון הראשון של אברהם אבינו היה 'לך לך', הינו עניית וצמצום, כי בזה צריך האדם להתברר תחלה – שלא יתרעם על השם ויתברך חס ושלום, אף שיבקש מהשם ויתברך שלא יבוא חס ושלום לדקדוקי עניית שמעבירין את האדם על דעת קונו.

ועקר דקדוקי עניית הינו מי שאינו שמח בחלקו ורוצה במוותרות, ועל זה צריך לבקש מהשם ויתברך שלא תאנה למוותרות, כמו שאמר ביעקב (שם כה כז) 'ועקב איש תם' הינו שהיה שלם בנפשו מבלי שום תאנה למוותרות, רק כפי רצון הבורא ויתברך בן יקבל באהבה.

וכן היה תפלות אברהם אבינו עליו השלום בנסיון הראשון – שיהיה שמח בחלקו ולא יהיה לו דקדוקי עניית. ונה פרוש ויקרא בשם ה' – הינו שהעניית לא יעבירונו חס ושלום על דעת קונו:

כל אלה חברו אל עמק השדים הוא ים המלח (יד א)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

תאוות העולם תחלתם מתוק וסופם מר

כא לרמז כי זה העולם הוא עלול לנזקין לבוא האדם על ידו לידי חטא ולידי עברה, לפי שכל העולם הזה כל תאוות יצר הרע יש בו, והגוף גם בן מחמר קרץ ומצא מין את מינו ונעור. האדם גורם, והמקום גורם, והיצר גומר ומשלים.

והעולם הזה ראוי לקרא בשם עמק השדים ובשם ים המלח. עמק מלשון שוחה עמקה, השדים מלשון השלכה, כמו 'ירה יירה' (שמות יט יא) דמתרגמינן 'אשתדאה ישדתי', כלומר, עמק שנשלכים בו בני אדם ונופלים.

ים המלח, לרמז שמימי העולם הזה מלוחים וסרוחים, שאף על פי שתאוות העולם הזה נראים לעין מתוקים, סופם

פרשת לך לך

הדבורים הם בלי התלהבות האמת, אז הם כגוף בלא נשמה ונקראים פגרים בלי חיות, ועל ידי זה גם המלאכים שנבראו מהם גם כן בלא חיות, כמבאר כל זה בספרים רבים.

על כן צריך האדם להיות זרוי בתורה ומעשים טובים לעשות בהתלהבות וחסקות גדול ועל ידי זה מפית נשמת חיים בהמלאכים. וזהו **וירד העיט על הפגרים** – שיש להם ירידה כאשר עושה המצות בגוף בלא נשמה, על כן **וישב אתם אברהם** – שצריך האדם להיות נושב ויפית בהם רוח חיים:

ביום ההוא ברת ה' את אברהם פריית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת (אמר רבי לוי,

כשהיה אברהם אבינו עליו השלום הולך בארם נהרים וראה אותם פוחזין ואוכלין ושותין, אמר הלואי לא יהיה לי חלק בארץ הזאת, כיון שהגיע לסלמה של צור וראה אותם עוסקים בנכוש בשעת הנכוש ועודרין בשעת העדור, אמר הלואי יהיה לי חלק בארץ הזאת, ואמר לו הקדוש ברוך הוא לזרעך נתתי את הארץ הזאת, בראשית רבה (טו ח) (טו יח)

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפ"שטיין זיע"א

הדיוק בדברי המדרש

המדרש הזה אמר דרשוני, וכי מפני שראה אותן עוסקים בנכוש ובעדור אמר הלואי יהיה לי חלק בארץ הזאת. ועוד דהנה ליה למימר בתחלה עודרין בשעת העדור ואחר כך נוכשין בשעת הנכוש דהא תחלה עודרין וחופרין בקרקע ואחר כך פשצומחין הזרעים והדשאים בתבואות עוקרין ונוכשין העשבים הרעים מן הטובים פידוע ולמה נקט המדרש בהפך.

בגיל שלש עשרה מתחיל האדם להתעורר בעבודת הבורא אך עדין מערב בפניות

ונראה דהנה ידוע מספרי הקדש דמתחלה עיר פרא אדם יולד, ואין לו יצר הטוב רק יצר הרע, עד י"ג שנים שנעשה בר מצוה ואז בא אליו היצר הטוב ומתחיל במצות תפלין, אז מתעורר לבו בקרבן לעבודת השם ותברך לאט לאט, אבל הוא עדין מלא פניות ובלבולי מחשבות. על כן החיוב מטל על כל מי שחפצו ורצונו לקשר את עצמו בו ותברך שמו, שיעקר כל המחשבות הרעות מלבו וממחו.

כשמתבגר יותר משתרש בעבודת ה' לשמה, אולם דרך הצדיקים והחסידים לפשפש בכל עת במעשיהם כאלו מעולם לא התחילו

ואחר כך כשהולך ומתחזק בעבודתו ותברך

וטובו הגדול רוצה שיחיה, ולא זו בלבד אלא שרצה שיחיה לחסד בלי גבול. וזהו דאיתא לא באברהם שיצא ממנו ישמעאל ויצא מחמת רב חסדו.

תקונו עניו הנ"ל על ידי בחינת יצחק ויעקב

אבל באמת אין מהראוי כן, דהנה בכיאת משיח אם ירצה ה' כתיב (ישעיה כה ח) 'בלע המות לנצח', ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ' (זכריה יג ב), וצריך לבער כל הרע מן הארץ, ואם יתנהג העולם בחסדו הגדול כנ"ל לא היה העולם יכולים לבוא למדרגה הנ"ל של משיח, ולכן בא יצחק בחינת דין, ואף יצחק יצא ממנו עשו מחמת דינו הקשה, על חרבך תחיה' (בראשית כו מ), אף יעקב היתה מטתו שלמה.

באור הפסוק 'כי שמש ומגן ה' אלקים'

והנה נודע כי מגן נקרא דבר המכסה, למשל במלחמה נקרא מגן מה שמכסה בו שלא ישלט עליו הקשת. והנה כתיב (תהלים פד יב) 'כי שמש ומגן ה' אלקים', שפמו שהשמש אם לא היה לו נרתק לא היו יכולים לסבל אורו הגדול, והנרתק הוא המגן שנוכל לסבל. וזהו לעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה וצדיקים מתהנים בה ורשעים נדונים בה (נדרים ח:).

והנה נודע שבכל בקר דאברהם, בחינת חסד מתעורר בעולם, וישפם אברהם בפקר', וכדאיתא בזהר הקדוש (ח"א יד), והקדוש ברוך הוא רוצה להנהיג את העולם בבחינת חסד, אם לא היה מגן לבחינת חסד הנ"ל לצמצם חסדו וטובו ולתת דרך צמצום כמו שצריך רק להחיות הקלפות מפני שצריכין בשביל סטרא דקדושה שיהיה אתהפכא חשוכא לנהורא פידוע, ואם לא היה דרך צמצום היה חיותם בלי גבול ולא היו יכולים לבער הרע מן הארץ, ולכן בכל בקר כשמתעורר מדת אברהם מדת חסד כנ"ל, אנו צריכין לברך ברכת מגן אברהם, מגין, שיעשה מגין לבחינת אברהם הנ"ל לטובתנו:

וירד העיט על הפגרים וישב אתם אברהם (טו יא)

אמרי נעים

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

דבורי תורה ותפלה ללא התלהבות הם כפגרים מתים

'עיט' הוא עוף, כמו שפרש רש"י ז"ל, ורומז על המלאכים, הנקראים 'עוף השמים' יוליק את הקול' (קהלת י ב), והמה המלאכים שנבראו מדברי תורה ותפלה. אמן

אבל זה שאברהם קנן אחד הוא מצד פעלתו בעולם, כהדגשת הכתוב שהביא לראיה, שאברהם נקרא 'קנה שמים וארץ'.

דזה שאברהם היה יכול לפעל הכרת אלקות אצל הבריות עוד לפני מתן תורה, מורה על גדל הפלאות אברהם ואפן התאחדותו עם בוראו, 'אפל עליון', עד שלא זו בלבד שלא התפעל מפל העולם כלו, 'פל העולם פלו מעבר אחד והוא מעבר אחד', אלא עוד זאת, 'אחד היה אברהם', שהמשיך ה' אחד גם בארץ, על ידי שפעל הכרת אלקות גם בבריות עצמם, 'קנה שמים וארץ' (חלק לה ע' 41):

ויאמר אברהם אל מלך סדם הרמתי ידי אל ה' אל עליון קנה שמים וארץ (יד כב)

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

השתדלות בפרנסה - כרוכה בראת שמים

'הרמתי' ידי אל ה' מה שאני מרים את ידי להשתדל על פרנסה שהיא מעשה ידי אדם, הוא רק 'אל ה' – למען אוכל לקיים מצות ה', ספה ולולב נאים, מצה נאה, ענג שבת וכו', כי לקיים מצות התורה צריכים הרחבה.

פרנסה בלי עבדות ה' איני רוצה, מאוסה ומתעבה היא, ורק על ידי עבודת השם ותברך אני מרים ענין הפרנסה לקדשת שמו ותברך להיות 'קנה שמים וארץ' – לעשות יחוד שמים וארץ משפיע ומקבל תפארת מלכות, ואני 'קנה שמים וארץ', ורונהיית וגשמיות, תורה וגדלה במקום אחד:

אל תירא אברהם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד (טו א)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

בכל יום מתעורר חסד בעולם ונעשה בו צמצום כדי שנוכל לקבלו | בחינת אברהם הוא חסד ללא גבול ולכן יצא ממנו ישמעאל

אנכי מגן לך. פרוש מגן אברהם, דהנה נודע שאברהם הוא בחינת חסד גדול עד מאד בלי שום מונע, וכלם טובים בעיניו והוא רק טוב, ולכן אמר (להלן יז יח) 'לו ישמעאל יחיה לפניך' שפרושו שיחיה לעד לפניך, שהוא בחינת אין סוף בלי גבול, ואף על פי שהוא יודע מהו ישמעאל, אף על פי כן מחמת חסד גדול

נסיון מהאמונה לא יפחד, רק יאמר: אבי שבשמים, חוס וחמל עלי שלא יאבדני היצר משני עולמים ח"ו, כי אינני חפץ כלום בחיים באפן כזה (מאמר האמונה):

בטחון

זאת זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

ממדת הבטחון בא האדם לאהבת רעים

האהבה איש לרעהו בא מהבטחון בענין עוה"ז בהבורא ב"ה שהכל ממנו ואי אפשר לשום אדם לקח מה שצריך לחברו, מה שראוי לו ודאי יבוא לו על כל פנים (פרשת לך לך):

אילנא דחיי

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א

על ידי שלמות הבטחון יכול לקים ואהבת לרעהו כמוך

ואחר שיהא משרש בלבו האמונה והבטחון, שהם תרי רעיו דלא מתפרשין, על ידי זה יבא בנקל לקים מצות 'אהבת לרעהו כמוך', כי כל מה שיראה אצל חברו לא יקנא בו (פרשת בשלה):

אמרי אמת

רבי אלקום געץ מאורז'שטש'ב זיע"א

כל אחד מרויח ומשיג קניני העולם כפי שרש נשמתו

כי הבורא ב"ה מזמין לכל אחד לפי התקון הצריך להיות על ידו דוקא ולא ע"י אחר, כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, כל אחד צריך לתקן לפי שרש נשמתו, ואם ירצה להשיג בעניני עוה"ז יותר ממה שצריך לו כפי שרש נשמתו לא יועיל לו (פרשת בהר):

עטרת ישועה

רבי יהושע מד' יקוב זיע"א

כח הצדקה לפעל ישועות - כשהכסף כשר ויש שלום ואחדות ואין אחד מקפח פרנסת חברו

כשיש שלום בין זרע ישורון, ואין אחד מקפח פרנסת חברו ואינו גוזל, רק יש ביניהם שלום ואהבה, ואזי הממון שלהם הוא מצד הקדשה והתר, [ו]אז באשר יתנו צדקה עשה יעשה רשם בשמי מרום. (פרשת בחוקתי)

המאמין לא יחוש, ואמונה פשוטה ושלמה בלי שום חקירה אנושית, מעמידו בעמוד ברזל וכו', וזה הוא בנין שלם, שאם היסוד הוא חזק אז כל הבנין הוא בשלמות בראוי, ואמונה הוא יסוד חזק (פרשת לך לך):

תפארת שימואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א

'והאמן' כתוב חסר - אמונה פשוטה ללא התחכמות

אברהם אבינו ע"ה האמין בה' באמונה פשוטה ותמה, כמו שכתבו בספ"ק שנאמר והאמן חסר יו"ד, ופרשו חסר חכמה, רצה לומר שהניח כל השגות שהשיג והאמין בה' באמונה פשוטה (הג הסוכות):

יסוד העבודה

רבי אברהם מסלוניקא זיע"א

אם רצון ה' לעבדו בתמימות - לא יועילו כל העצות

אהובי, השמר לך מבה בדרמים ומחשבות חיצוניות וכו', כי אם באמונה פשוטה ויראת ענש וקיום התורה ומצותיו, ואם ירצה ה' בך יפתח לך ארבות אור, ואם יהיה רצונו ממך שתעבד אותו בתמימות ובהסתתר פנים, אז כל העצות לא די שלא יועילוך אלא ח"ו מי יודע (מכתב כח):

שומר אמונים

רבי אהרן ראטה זיע"א

על ידי אמונה פשוטה נפעלים דברים נוראים

ואלו באנו לכתב מעשיות נוראות אשר נעשו מופתים נפלאים לאנשים בלי שעור מחמת אמונה פשוטה ותמימות לבבם, לא יכלה מספרם וכו', וכן ידוע ומפורסם מעשיות כאלו בלי שעור וחקר, האיד אנשים שפלים ובזויים, גרמו לפעמים במדת אמת ותמימות, שבקעו כל הרקיעים ופתחו צנורות דלעלא ובטלו הגזרות (מאמר האמונה):

אדם פרטי המתחזק באמונה פשוטה גורם הגנה לכל הדור

ומי שצפה אמונתו ביותר באמונה פשוטה דיקא, גורם תקון הדור, ולהמעט הרבה צרות מישראל הקדושים, כי על ידי אמונה פשוטה של בר ישראל, הגם מאיש אחד, מציל באמונתו הרבה נפשות מישראל הגם שלא נודע לו (מאמר האמונה):

חזק תמידי בענין האמונה פשוטה

ונחזור לעניננו שיתחזק עצמו תמיד בגדל האמונה פשוטה, ואם יפל בלבו ח"ו

שמו וקא בשנים וכבר הוא משרש בעבודת השם יתברך שמו זמן זמנים טובא, אף על פי כן מדרך הצדיקים החסידים האמתיים לפשפש עדין ולחפר ולעדר במעשיהם ובכל דבר ודבר ולמצא חסרונות בעצמם; עד שהוא בעיניו כאלו לא התחיל כלל לעבד השם יתברך ועושה תשובה מחדש, וזה נקרא עדור, הינו שחופר מחדש כמו עדור שהוא תחלת עבודת הקרקע.

באור דברי המדרש על דרך הנ"ל

וזה באור המדרש הנ"ל. פינן שהגיע לסלמה של צור - רצה לומר על דרך 'וסלם מצב ארצה', של צור - פרוש על דרך צור העולמים, כלומר סלם של צור, הינו בעליות והלוף של צור עולמים.

וראה אותם עוסקים בנכוש בשעת הנכוש - דהינו כנ"ל שמתחלת ימי הנעורים והילדות הם עוקרים ומגנפין כל הרהורים ופניות ומחשבות לא טובים מלבם וממחם, וזה קרויה נכוש שעוקרין העשבים לא טובים.

ועודרים בשעת העדור - רצה לומר גם אחר שבאים בימים עדין חופרין ומפשפין במעשיהם ומחזיקין עצמם כאלו לא עבדו את השם מעולם כנ"ל, וזה קרויה עדור בעבודת הקרקע. אמר הלואי יהיה לי חלק בארץ הזאת. הבטיחו הקדוש ברוך הוא ל'זרעך נתתי את הארץ הזאת' וכך יהיו מתנהגים בנין הצדיקים כנ"ל, וקל להבין:

לשונות של אור

פרשת לך לך

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

פרשת לך לך הוא הבדל כמו מאור לחשר

הרבי מלובלין זצ"ל היה אומר, שבהגיעו לפרשת לך לך היה אצלו הבדל כמו בין האור להחשך, יעו שאברהם אבינו ע"ה מאיר את העולם:

אמונה פשוטה

ישמח ישראל

רבי יחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

'אמונה פשוטה' מעמידה את האדם להיות חזק כבדול

גאונה

נוצר חסד

רבי יצחק אייזיק מסומארנא זיע"א

הגאונה היא ממש עבודה זרה

ענין גאונה הוא ממש ע"ז, ואין עצה להמלט ממנו אלא השי"ת עוזר, ור' מאות פרקי דמס' ע"ז של אברהם אבינו היו מענין גאונה, כי גאונה, ממש עובד אל נכר והוא עצמו עבודה זרה צו"ה רותחת (אבות פ"ד מ"ד):

גמילות חסדים

אהל תורה

רבי מנחם מנדל מסוּצק זיע"א

בך חותמין - בדורות האחרונים התרבה

העבודה בגמילות חסדים

לעת המזו שאז יתמעט בתורה ועבודה נגד דורות הקודמים, אזי יתרבה פעלת גמילות חסדים בעולם, וכמאמר הכתוב 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה'. וזהו 'בך חותמין':

דבקות

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדשה

אחר קדשה

התדבקות האדם בשכינה צריך קדשה אחר קדשה וטהרה אחר טהרה יום אחר יום, ובכל יום יוסיף על היום שעבר, כדי שבזה יוכל לקנות נפש רוח נשמה, ואם יזכה יוכל להשיג אף חיה שהיא נשמה לנשמה, ויזכה שתגיע לו הארה גם מיחידה (עהפ"ס במה אדע):

חזוק

אהל ישובר

רבי ישובר דב מנזאלבנא זיע"א

אף כאשר אינו עובד את הבורא כראוי - אם יתחזק ימצא חן בעיניו

והיה ברכה. 'היה' הוא אותיות שם הו"ה-אף אינם כסדרם, ורמז הכתוב כי אפלו האדם שאינו עובד את בוראו כראוי ומשום כך אותיות השם אינו אצלו כסדרו, ובכל זאת כשיתחזק לעשות רצון קונו, יזכה למצא חן בעיניו ית'. וזהו 'ברכה', טוב הוא לפני המקום:

יראה

אילה שלוחה

רבי נפתלי מליטאוויסק זיע"א

על האדם לאחז בשפלות ולהתמלאות יראה וחרדה מהבורא

צריך האדם לידע אשר הבורא ית' מציץ מן החרקים מאחוריו, ובה יתמלא האדם רתת וחלחלה. וגם צריך האדם לידע שפלות עצמו מקדם ואיך יעזו פניו לעמוד בתפלה לפני מלך רם ונשא, וזה 'בית אל מים והעי מקדם', 'העי' לשון חורבה, כי שפלות עצמו צריך להיות מקדם:

מזון

פנים יפות

רבי פנחס הלוי הורוויץ זיע"א

במזון הרשעים שורה רוח רעה ובמזון הצדיקים שורה רוח קדושה

לא רצה אברהם להנות מרכוש סדום וכו' כי מחמת רשעתם שורה רוח רעה על כל נקסיה וכו'. וכן בהפוך בנקסי הצדיקים, שרוח קדושה שורה על לבושיהו:

נסיון

עבודת ישראל

רבי ישראל מסוּצ'ניץ זיע"א

בשעת נסיון מתמעטת השגת האדם

ענין הנסיון, שמסתלק בהירות האדם והרי הוא בא לידי נסיון וכובש יצרו באמונתו ומתחזק לשוב לבוראו, אז הוא נקרא עומד בנסיון (פרשת לך):

עבודת ה'

דברי שמואל

רבי שמואל מסלונים זיע"א

יש ללמד מתשוקת הרשעים למלוי תאוותם קל וחמר לעבודת ה'

מארצה וממולדתך ומבית אביך - כמה יגיעות ותחבולות המה עושים לשם עבודה זרה, כמה כחות ואיזו התלהבות משקיעים אביד ואנשי מולדתך בעניני עוה"ז ולשם מלוי תאוותם, ואם הם בדידהו כך, כמה צריך איפוא להשקיע בעבודת ה':

צדיק

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א

אין לחקות מעשי הצדיקים כמצות אנשים מלמדה אלא יש ללמד היאך לעבד את ה'

צריך לידע ולהודיע לבנ"א המחברים את עצמם לצדיקים, שלא ילמדו את עצמם לעשות כתנועותיהם והנהגותיהם כמצות אנשים מלמדה, הינו מפני שהצדיק הוא עושה כך יעשה הוא גם כן כמוהו, כי זה הוא לא טוב מאד, רק שילמד לעשות כפי שכלו באמת לאמתו לעבוד את השי"ת בלב נכון (עהפ"ס ויאמר אברהם):

תורת שמעון

רבי שמעון מירוסלאב זיע"א

הצדיקים מקבלים כח לעשית מופתים כתחליף למסירת כחם בעבודת ה'

יקני' ה' יחליפו כח (הפטרה). הינו הצדיקים מחליפים את עצמם עם השי"ת כביכול, שהם נותנים את כחם להשי"ת כמה שהם מתפללים בכל כחם, ולומדים תורה ועושים מצות הכל בכל כחם במסירות נפש, והשי"ת נותן להם כחו לעשות נפלאות ומופתים:

קדשה

ארח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א

על האדם להפשיט מעצמו אהבות עולם הזה

השי"ת הלביש את האדם וכו' במלבוש הגור, ובאכילה ושתיה ושהה ומשגל עושה מעשה הבהמיות שהוא תענוגי הגור, וצריך האדם הנלבב להפשיט עצמו מלהתענג בתענוגי הגור, רק שיהיו מעשים האלו באהבת השם ובמצות שיש בזה התענוגים (ד"ה לך לך):

אמרי נעים

רבי מאיר מזד'יקוב זיע"א

עקר העבודה היא לזכר ולהעלות את המעשים הגשמיים | הזדככות מלשון כלי זכויות

הינו מה שנקרא בספרים הזדככות החמריות. וכונתם הוא שיאחו אדם דרכו גם בעניני העוה"ז שהוא חמריות, רק שיהא בהזדככות - שהוא לשון כלי זכויות, שיוכל להסתכל בו, כי חומר דק, ואינו עבה כ"כ כמו כלי חרס ומתכות, שהוא חשך ולא

אור, הרומז לחמר עב, רק להיות מזכר (עהפ"ס לך לך):

משמרת איתמר

רבי איתמר מקונסטרנולי זיע"א להסתכל תמיד על הנהגת שנה ראשונה שמעתי בשם הרב המגיד הנ"ל, שהשיב לאחד, להסתכל תמיד על תחלת חסידותו בשנה ראשונה אחר חתנתו וכדבר זה ילך תמיד, ודפח"ח (עהפ"ס וברום כבד):

שבת

ישמח ישראל

רבי יחזקאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א על ידי סעודות שבת זוכים לאמונה ושמירת שבת קדש היא עקרה של אמונה – ועל ידי סעודות השבת הנקראים 'סעודתא דמהימנותא' זוכים לאמונה שלמה (פרשת לך לך):

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א

העובד את הבורא יתברך טועם תענוג מפלא

מי שעובד ה' באמת וטועם מעבודת ה', בודאי מחמת חשקו ותשוקתו אל הבורא ית' שמו יש לו ענג ונחת רוח שאין לשער, מעין עולם הבא, והוא כאלו רואה בעיניו ממש, וזהו שאמר הכתוב: 'טעמו', התחילו לטעם מנפת צוף עבודת ה', ואז וראו כי טוב ה' (ר"ה לך לך):

תפלה

עבודת ישראל

רבי ישראל מקונ'ניץ זיע"א

חסד עשה עמנו השם יתברך שזכנו להתפלל ולברכו בלשון נוכח

אנחנו קרוצי חמר מלאי חטא ועון, ואעפ"כ אנו זוכים לדבר ולהתחנן לפני מלך הכבוד הוא היוצר כל דלית מחשבה תפיסא ביה, וגם אנו קוראין אותו בלשון 'אתה' כאשר דבר איש אל הנצב לעמתו, זהו בודאי חסד גדול ופלא מרחמי השי"ת המרחם על בריותיו (עהפ"ס ומלכי צדק):

תאוות

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

רמז על מניעת התאוות

'ויאמר אברהם אל מלך סדם' הינו אל הס"מ וכו', אם אקח מכל אשר לך, הינו מעניני תאוות העוה"ו שהוא שלך חלק סטרא אחרא, לא יהיה לי שום חלק בה, רק בקדשה ועניני תאוות נפשיות:

דודאים בשדה

רבי ראובן מו'ארנובצה זיע"א

כשמשבר תאוותו מגיע להארה גדולה

כשרוצה לעשות איזה תאוה ומשבר תאוותו משום כבוד השי"ת, כנודע למבינים, מזה בא הארה גדולה לאדם (עהפ"ס בא נא אל שפחת):

תענוג

אוצרות גאוני הדורות

לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

מרגניתא דר"ב

רבי ברוך פרנקל-תאומים זצ"ל הליכת אברהם אבינו לארץ ישראל מחמת צווי השי"ת וכרש"י לא גלה לו הארץ מיד כו', ענין שם. ואפשר עוד לומר, דבאמת כבר היה רצונו לילך לארץ פנען, כמבאר בפרשת נח בפסוק (יא לא) 'ויקח תרח את אברהם בנו כו' ללכת ארצה פנען, רק שנתעבב בחרן, ואם פן לא היה לו כל פך מצוה בהליכתו אחר הצווי מהשם יתברך, פנין שבלא הצווי היה הולך.

לכך בתחלת הצווי לא גלה לו הקב"ה הארץ, ונתרצה אברהם לשמע בקול ה' לילך לאיזה ארץ שיראנו השם, והסיח דעתו ממחשבתו ורצונו הקדום שהיה לו מעצמו לילך לארץ פנען, ואחר כך כשהגיד לו השי"ת לילך לארץ פנען היה הליכתו שמה רק מצד צווי השי"ת, ולזה אמר אחר כך וילך אברהם כאשר דבר אליו ה'.

ויקח אברהם את שרי אשתו וגו' ויצאו

ללכת ארצה פנען ויבאו ארצה פנען. ויעבר אברהם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה והכנעני אז בארץ. (יב ה-ו)

עמק הלכה - טעם מן

רבי מנחם מנלי זצ"ל

קפצה הארץ לאברהם אבינו עד ביאתו לארץ ישראל

פרש רש"י 'והכנעני אז בארץ' שהיה הולך וכובש את הארץ מזרעו של שם כו', לפיכך ויאמר אל אברהם 'לזרעך אתן את הארץ הזאת' עתיד אני להחזירם לזרעך שהם מזרעו של שם, עד כאן.

הפסוק הנ"ל המה תמוה, תדא הא דכפל בלישנא ויצאו ללכת ארצה פנען ויבאו ארצה פנען, ולא סגי למימר רק ויצאו ארצה פנען. ועוד קשה למה להזכיר כלל הליכה זו שהיה עד פנען, ואחר כך אמר הכתוב שהיה הולך עד מקום שכם, ולא סגי למימר רק ויקח אברהם את שרה אשתו וגו' ויבאו שכם. וישאר דקדוקים יבאר הפל ממילא, והמשך כל הפסוקים הנ"ל.

נקדים לזה מה שאמרו חז"ל (ב"ב ק) בפסוק 'קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה פי לך אתגנה' וגו', צוה ה'

לאברהם שיהיה דינש אמצרא ולקנות הארץ בהלוך ויהיה נח לכבש לבניו. לפי זה מצינו למימר אף על גב דמצינו באבות שהלכו על ידי קפיצה, דאפלו גבי עברי אבות מצינו שהלך על ידי קפיצה כמו באליעזר עבד אברהם, אפלו הכי בשעת הלוכו של אברהם בארץ פנען לא היתה על ידי קפיצה, כדי שיהיה הולך בכל ארץ פנען ויהיה נח לכבש לבניו. אבל זה לא שיך אלא בארץ פנען מה שעתיד לתן לזרעו של אברהם, אבל שאר ארצות שהלך אברהם מארם נהרים עד ארץ פנען, שפיר מצינו למימר שהלך אברהם על ידי קפיצה.

והשתא יובן ויצאו ללכת ארצה פנען ולא כתוב ויילכו, משום דלא הלכו כלל מארם נהרים לארץ פנען רק ויצאו ללכת, כמו שפרש רש"י בפרשת ויצא יצא יגו' וילך חרנה יצא ללכת לארץ ושם היתה על ידי קפיצה כמו שאמרו רז"ל בשחיטת חלין (א"ט), הכי נמי ויצאו רק 'ללכת ארצה פנען' ולא הלכו, ויבאו ארצה פנען.

אבל זה הקפיצה לא היתה פי אם עד ארץ פנען, אבל בארץ פנען גופיה לא היתה קפיצה פנ"ל, וזה שאמר ויעבר

פרשת לך לך

מהשלהל שלקח במלחמה, שהרי אברהם לא לקח דבר משלהל המלחמה, כמו שאמר למלך סדום "אם מחוט ועד שרוף נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשיתי את אברהם". ואי אפשר לומר שמלכי צדק נתן לאברהם מעשר, פי גם מלכי צדק לא לקח דבר מהשלהל, ואם פן ממה הביא לאברהם מעשר.

ויובן, בהקדים את המשנה בב"ק (קטו), 'שטף נחל חמורו וחמור חברו וכו', והניח זה את שלו והציל את של חברו, אין לו אלא שכרו, הרי שהמציל את ממון חברו, חיב הנצול לשלם למציל את שכר טרחתו.

לכן, נראה לפרש את פונת הפסוק "ויתן לו מעשר מכל", שמלכי צדק נתן לאברהם התר לקחת מעשר מהשלהל שלקח, שאף על פי שאברהם לא רצה לקחת מהשלהל של המלחמה, כמו שאמר אברהם "הרמתי ידי אל ה' אל עליון קנה שמים וארץ: אם מחוט ועד שרוף נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אני העשיתי את אברהם", מלכי צדק אמר לאברהם, כי שעור של עד פדי מעשר מהשלהל מתר לו לקחת, מפיון שהדין הוא שאם אדם הציל את ממון חברו הרי שייכול לקחת מעשר ממנו כשכר על טרחתו, ולכן גם אברהם יכול לקחת מעשר מהשלהל של מלך סדום ואינו נחשב לכך שהוא לוקח מהממון של מלך סדום. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אל תירא אברהם אנכי מגו לך שכרך הרבה מאד (טו א)

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

נתינת שכר שלם כאלו עשה האדם לבדו כל מעשה המצוה

נראה לפרש בס"ד על פי מה שכתב מהר"ט ז"ל בפסוק (שמואל ב' כב כד-כה) 'ואהיה תמים עמו ואשתמרה מעוני וישב ה' לי כצדקי', והפונה פשטאדם עושה עברה הן גדולה הן קטנה, הוא עושה כל המעשה בעצמו, אבל כשעושה מצוה וכל פעל טוב, הוא עושה בעזר וסיעה האל יתברך, ועם כל זה האל יתברך בחסדו נותן לו שכר שלם כאלו הוא לבדו עשה המצוה.

וזה שאמר 'ואהיה תמים עמו' דהינו בעזרתו וסיעתו שמסיעני, ועל ידי זה גם פן 'ואשתמרה מעוני', ועם כל זה 'וישב ה' לי כצדקי כבר ידי ישיב לי', רצה לומר כאלו אני לבדי עשיתי מעשה הטוב עכ"ל.

וזהו יפת מראה את, 'מראה' עם התבה והכולל גימטריא רמ"ח.

והיה פי יראו אתך המצרים, המצרים שהם ס"מ וחילותיו. ואמרו אשתו של הנשמה זאת, ועתיד להוציאה מתחת ידינו. והרגו אתי ואתך, בשנינו, על ידי מעשיהם הרעים פנודע, כדי שיחיו הם, כי על ידי שמחטיאים הנפש והגוף הם חיים פנודע. או רמו והרגו אתי, על ידי שאותך יחיו ברב תענוגי העולם פנודע. לךך אני מצוה אותך שלא תעשה עם הנצר הרע אלא עמי, ותמיד תאמר אחתי את באחיה עמך.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון (יד יח)

קהלת משה

רבי משה ב"ר אברהם הכהן זצ"ל

טעם הקדמת נתינת הלחם ויין

והקשה הגאון רבי יצחק הורוויץ מהמבורג למה מפסיק במלת 'לחם ויין' באמצע, לכתב כך 'ומלכי צדק מלך שלם והוא כהן לאל עליון הוציא לחם ויין'. ותרץ הגאון בשני אפנים. דהנה ידוע כי מלכי צדק הוא שם פן נח, ורמו לו עם הלחם ויין שבני אברהם יקריבו מנחות ונסכים על גבי המזבח.

והנה ידוע דין נסכים פלו למזבח, ומנחות הקמץ למזבח ושירים נאכלים, וידוע דדבר שהוא פלו למזבח חשוב יותר, כמו עולה כתובה בתורה קדם חטאת, ואם פן היה לו לכתב 'הוציא יין ולחם' להקדים יין לנסכים קדם למנחות, אלא דמנחת פהו אינה נקמצת אלא פלה נשרפת. וזה מתיקנות מקראי קדש ומלכי צדק הוציא לחם ויין, וקשה למה לחם קדם, ומשני והוא כהן וגו'.

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון: ויברכהו ויאמר ברוך אברהם לאל עליון קנה שמים וארץ. וברוך אל עליון אשר מגו צריך בודד ויתנו לו מעשר מכל (יד יח-כ)

רבי יוסף קמחי זצ"ל

(הובא בפרושת הטור הארץ על התורה, ובפרושת הרד"ק לבנו רבי דוד קמחי)

מלכי צדק התיר לאברהם לקחת שכר על טרחתו

יש להבין את הנאמר "ויתן לו מעשר מכל", מי נתן מעשר למי, אי אפשר לומר שאברהם נתן מעשר למלכי צדק

אברהם בארץ שהוא עד מקום שכם, ומפרש הפסוק הטעם למה באמת כך היתה, לזה קאמר והפנעני אז בארץ שהיה הולך וכובש מזרעו של שם ויאמר ה' לנרעך אתן את הארץ הזאת, לךך היה אברהם צריך לילך בארץ פנען בלא קפיצה כנ"ל.

ויהי רעב בארץ וירד אברהם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ. ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה ויאמר אל שרי אשתו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את. והיה כי יראו אתך המצרים ואמרו אשתו זאת והרגו אתי ואתך יחיו. אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללך (יב יג-יז)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאש זצ"ל

רידת הנשמה לעולם הזה לסגל תורה ומצות

אמר לרמו על פי מה שאמרו ז"ל, שהקב"ה שולח הנשמה לזה העולם כדי לסגל תורה ומצות כדי להנות מזיו השכינה ומזיו אורו יתברך בלי בוששה פנודע. וזהו שכתוב ויהי רעב, רצונו לומר של התורה ומצות רוחות בעולם העליון שהיא השכינה שנקרא ארץ פנודע, שעדין לא סגלו תורה ומצות ועומדים בבושה לפני השכינה. 'רעב', ראשי תבות רוחות עומדות בבושה.

לכן וירד אברהם, שהיא הנשמה. מצרימה, הוא העולם הזה מקום המצרים. לגור שם, רצונו לומר ולא להשתקע שם ח"ו כי אם בתורת גרות, לסגל תורה ומצות ולחזור למקום מעלתו. כי כבד, רצונו לומר פי יקר. הרעב, שהם רעבים לתורה בארץ, כמו שכתבתי.

או רמו, ושמה תאמר ויסגלו תורה ומצות בארץ העליונה ולמה יורדים לעולם הזה, לזה אמר כי כבד עליהם הרעב בארץ, כי אי אפשר לקים פי אם על ידי גוף פנודע, אבל במקום עליון לא יש פי אם רוחות הרוחניות.

ויהי כאשר הקריב, הנשמה. לבוא מצרימה, שהיא בעת יציאתו מרחם אמו. ויאמר אל שרי אשתו, היא הנפש, או הגוף שנקרא אשה אל הנשמה, שהיא משפעת עליהם כמו האיש על אשתו. הנני מודיע אותך ומזהיר אותך, וזהו הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את, והוא על פי מה שכתב בזהר (ח"ג רכב): פגונא דגופא פליל ברמ"ח איברים, אוף הכי תיעול במראה פליל ברמ"ח פקודין וברמ"ח נהורין דמתפרשן מההוא מראה, עין לעיל בארץ.

ואינו מתעסק בחיי שעה, אי לא אקבל מתנות מאין אקח, אף יחשב ויתלה הסבה בה, ולא יאמר כי מצדו מצד שררתו, בא לו הכבוד הנה שנותנים לו מתנות.

וזהו 'שונא מתנות יחיה', רצה לומר שונא שיהיה לו מצדו מתנה, כי יאמר מה אני שיתנו לי מתנות אם לא מצד ה' הוא שנתן לו פרנסה על צד זה שיתנו לי, אבל אם יתלה הכבוד בעצמו שהוא ראוי לתנו לו מצד מעלתו לא יחיה, על דרך (פסחים פז:) אוי [לה] לרבנות שמקביר את בעליה.

לקוטי מהר"ם שיק

רבי משה שיק זצ"ל

על ידי קבלת המתנות יסבירו המצרים ששרה היא אחותו

ולכאורה אינו מוכן, וכי אמר לה אברהם זאת כדי שיתנו לו מתנות, הא מצינו (לקמן י"ב) בעת שהציל את מלך סדום אמר אברהם 'אם מחוט ועד שרוף נעל ואם אקח וגו' ולא תאמר אני העשרתי את אברהם, ואם פן היאך אפשר שהיה רוצה מתנות.

ונראה לפרש, דהנה כשאמר לה אברהם אמרי נא אחתי את, הלא כשיבואו למצרים ותאמר לכל אחד הוא אחי, אז ודאי כלם יבינו שהמה מערימים. אלא ודאי כך אמר לה אברהם, אם אנשי העיר יתנו לך איזה מתנה, אז תאמר תנו גם לאחי, ואז לא יכירו כלום.

וזהו דפרש רש"י 'למען ייטב לי בעבורך' יתנו לי מתנות, דהינו על ידי המתנות שיתנו לי יהיו סבורים שאחותי את, וייטב לי שלא להרג אותי, וזה וחייתה נפשי בגללה.

אמרי שפר

רבי שלמה קלוניר זצ"ל

נטילת מתנות מצד ההכרח לפרע חובותיו

ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובהב וילך למסעיו (יג ב-א). דהנה לכאורה קשה למה במלך סדום אף שרצה לתן לו מרצונו לא רצה אברהם לקבל מאתו מתנות, כמו שכתוב 'אם מחוט ועד שרוף נעל', ואצל פרעה קבל מתנות, ואדרבא בקש עוד משרה 'למען ייטב לי בעבורך'.

אך לפי מה שכתבתי אתי שפיר, דבסדום לא היה אברהם בעל חוב עוד, ולא היה צריך לשלם חובות, לכן לא רצה לקבל.

עוד יש להקדים, מה שאמרו במדרש (ש"ר א, א), על מאמר הפתוב ויאמר אלהים אל אברהם וגו' פל אשר תאמר אליך שרה שמע בקלה" (שם כא, יב), 'מכאן אפה למד, שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות'.

ולפי האמור יבאר, כי מתחלה נקראה שרה בשם 'שרי' שהוא לשון יחיד, לפי שהיתה שרה וגבירה בנביאות לאברהם לבדו, אולם לאחר שנמול אברהם נתעלה ונעשה "אב המון גוים" (שם יז, ה), ועל פן צוה ה' דוקא את אברהם "לא תקרא את שמה שרי" כי מעתה אינה שרה וגבירה לך, שהרי נתעלית להיות "אב המון גוים" ואדרבה בזכות המילה נתעלמה גם שרה אשתך, ונשפוטתה לך להיות שרה לכל העולם כלו, ולכן תקרא לה שרה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

שונא מתנות יחיה

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

נטילת מתנה כשהנותן נהנה מפר

אמרי נא אחתי את למען ייטב לי בעבורך וחייתה נפשי בגללה (יב יג). צריכין אנו למודעי איך אברהם אבינו ע"ה אמר 'למען ייטב לי בעבורך', ופרש רש"י יתנו לי מתנות, והלא פתיב (משלי טו כז) 'שונא מתנות יחיה' [וכו].

אפשר לומר במה שכתב הסמ"ע (סי קעא ס"ק כד) גבי קרקע שאין בו דין חלקה, ואחד רוצה שישל שכנגדו ד' אמות, דאף דכתיב 'ושונא מתנות יחיה', פינן דאיכא טיבותא לנותן לא שיק שונא מתנות, עין שם.

וזהו שאמר למען ייטב לי בעבורך יתנו לי מתנות, וכי תימא הכתיב 'ושונא מתנות יחיה'. לזה אמר וחייתה נפשי, ואין זה במקבל מתנות מעלמא דלא יחיה, אבל אני וחייתה נפשי' והטעם בגללה, דאלו המתנות הם בגללה ומטי להו הנאה, ואם פן אינו בסוג מתנות דעלמא, וחייתה נפשי'.

צידה לדרך

רבי יששכר בער איילינגבורג זצ"ל

הנוטל מתנות יאמר בלבו שמאת ה' היתה זאת

עוד נראה לי, שונא מתנות יחיה, רצה לומר בודאי אם בא לו שום מתנות מאדם ויאמר בלבו מאת ה' היתה זאת כי במה אפרנס עצמי, בפרט מי שלומד תורה

וזהו שאמר אנכי מגו לך לעשות מצות ומעשים טובים ולפרש מן החטא, ואל תחשב שאמעט שכרך, אלא שכרך הרבה מאד כאלו בכחך עשית את כל החיל הזה.

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מייזליש זצ"ל

נס הנעשה לרבים אין מנפין מזכיותיהם

ונראה לפרש על פי דברי חז"ל שהיה ירא שעה ירי הנס נכפו לו מזכיותיו, והנה מבאר בתשובות מחנה חיים (ח"מ סי' ט) דנס הנעשה לצבור אין מנפין להם מזכיותיהם, עין שם.

והנה אמרו חז"ל (פסחים ע"ז:) 'היה ברכה' בך חותמין לומר ה' מגן אברהם, ולא בזה חותמין לומר ה' מגן אברהם יצחק ויעקב, עין שם. והטעם דחותמין רק באברהם מבאר באלישיה הקדוש ז"ל, דאברהם כצבור דמי פי על ידי זכותו נולד יצחק ויעקב וזרעם.

וזהו שאמר אל תירא אברהם כי לא אנכה מזכיותיך, יען פי אנכי מגו הינו זה שאומרים 'ה' מגן' לא נאמר רק לך, הינו 'ברוך אתה ה' מגן אברהם', ולא נאמר 'מגן אברהם יצחק ויעקב', יען דאתה נחשב לצבור ולצבור אין מנפין מזכיותיהם.

ויאמר אלהים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה (יז)

(ט)

אדרת אליהו

רבי רבינו ב"ר אליהו זצ"ל

אברהם ושרה נתעלו בזכות המילה

מוכא בגמ' ברכות (יג), תני בר קפרא, כל הקורא לאברהם 'אברהם' עובר בעשה, שנאמר 'והיה שמך אברהם' (בראשית יז, ה). רבי אליעזר אומר עובר בלאו, שנאמר 'ולא יקרא עוד את שמך אברהם' (שם). ושואלת הגמ', אלא מעתה, הקורא לשרה 'שרי' עובר בלאו. ומתרצת, שהצווי לקרא לשרי 'שרה' היה דוקא לאברהם 'שרי' אשתך לא תקרא [אתה] את שמה שרי כי שרה שמה'.

וקשה לפי זה, מדוע אצל שרה הצווי היה דוקא לאברהם, ולשאר ישראל אין אסור לקרא לשרה בשם 'שרי'. ונראה לבאר, ע"פ מה שאמרו בגמ' (שם), 'בתחלה נעשית שרי לאמתה, ולבסוף נעשית שרה לכל העולם כלו'. ופרש רש"י (ר"ה ש"ר), 'לשון יחיד משמע, שרתי'.

וקשה מאי סמיכות זה לזה דמשום דהוציא לחם וינין אברהם היה כהן לאל עליון.

ותרץ הרב הנזכר לעיל, דאיתא בגמרא (תולין מד:) רבי זירא כי הנה משדר ליה מבי נשיאה לא שקיל, אמר פתיב 'שונא מתנות יחיה'. והנה גבי כהן לא שיך זה הסבא שונא מתנות יחיה, דאיתא בגמרא (יומא יח.) 'והכהן הגדול מאחיו' (ויקרא כא ט) שגדלוהו משל אחיו, ואם כן כהן מטר לקבל מתנות.

והכי פרושו, ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם וינין, והאיך קבל אברהם הא שונא מתנות יחיה, לכך אמר והוא כהן לאל עליון וגבי כהן לא שיך זה.

יחיה מאברהם, דאברהם בעצם היה שונא המתנות, ומה שקבל היה על צד ההכרח כדי לשלם חובותיו. וזה שאמר הכתוב **ואברהם כבד מאד בכסף ובהב**, דהינו שהיה עליו למשא כבוד מכת וילך למסעיו, שהלך ומה שקבל מכת וילך למסעיו, שהלך לפרע הקפותיו והיה מכרח לקבל.

אמרי בינה

בשם רבי יעקב כהן מפלאצק זצ"ל

כהו רשאי בנטיילת מתנות

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם וינין והוא כהן לאל עליון (יד יח). ופרש החזקוני דאברהם היה כהן לאל עליון.

אבל גבי פרעה היה אז אברהם בעל חוב, לכך בקש עוד משרה לקבל כדי שישלם הקפותיו, ולא יהיה חלילה בכלל ל'זה רשע ולא ישלם'.

ובזה אתי שפיר, דהנה פתיב 'שונא מתנות יחיה', ובארנו בחבורי מגן אבות על מסכת אבות דלכך לא אמר אינו מקבל מתנות יחיה, משום דיתכן להיות אף מי שמקבל מתנות מצד ההכרח ומחמת אין ברירה, אף על פי כן הוא שונא מתנות וטוב הוא לפניו יותר שלא יצטרך לקבל, על כן אם הוא שונא המתנות אף על פי שמקבל מפל מקום יחיה.

ובזה אתי שפיר דנלמד שונא מתנות

מעשי צדיקים

בהליכתו למצרים, למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו.

בבקריו בארץ מרחקים למען מפעלות התורה והחסד, רגיל היה הרה"ק **הפני מנחם** זיע"א לשהות באפן קבוע בבית אדם מסים, אולם באחת הפעמים הטעה על ידי מאן דהוא כי בעל האכסניה הקבועה איננו שוהה בעיר, ולכן יאלץ להתאכסן אצל איש אחר.

בבואו לבית המדרש המקומי, נגש אליו בעל האכסניה הותיק לקבל ברכת שלום ולבכת, הפני מנחם נלפת תדהמה ובהלה, הבין את אשר נעשה, והחל מתנצל מעמק לבו התנצלות אחר התנצלות כשהוא תולה את האשם בעצמו, והבטיחו כי יעלה אליו לבקור.

במהלך ימי השעות בעיר עלה לבית האיש כמה פעמים, אף בכך לא תם מעשה, מבחינתו נותר הרבי בעל חוב תמידי לאותו איש, תמיד בקש לפצותו על עגמת הנפש שגרם לו, והמשיך בכך אף לדורותיו הבאים אחריו.

בבקריו הפני מנחם בארצות הברית בשנות ההנהגה, כאשר רבים נלחמו על הזכות לארוח בביתם, הוא בחר להתאכסן בבית בנו של האיש באמרו כי הוא מבקש להכיר תודה לאביו, שהיה לו לבעל אכסניה שנים כה רבות. (תולדות הפני מנחם)

הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א אדם חשוב שסבל הרבה בשנים המרות ואף שכל את קרוביו, עד שגפלו בדעתו קשיות בעניני אמונת ה'.

האמרי חיים חזקו ונחמו, ואמר לו את דברי **החתם סופר** זצ"ל בפירוש לך לך על דברי רש"י הקדוש על הכתוב 'וילך למסעיו' המפרש 'בחזרתו פרע הקפותיו', כי חזרתו של אברהם אבינו היתה, כדי לתרץ את קשיותיהם של ליצני הדור.

בדרכו לחוץ לארץ הציקוהו בשאלות מדוע הטריחו הקדוש ברוך הוא לעזב את מקומו ולצאת לחוץ לארץ, פעת בחזרתו 'פרע הקפותיו', הוא פרע את כל מה שגותר חייב לקשיותיהם והשיב להם, ראו כמה העשירי הקב"ה בירדי למצרים, כפי שכתוב בפסוק שלפני זה, 'ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובהב'.

אחר הוסיף האמרי חיים, כשנזכר לגאלה השלמה, נבין למפרע מדוע היה עלינו לעבר את כל הצרות הקשות והמרות הללו, אז יראו כל בשר יחדיו שהכל היה בחשבון מקון לטהר את נפשותינו, למען נוכל לקבל את ההשגות הגבוהות ואת אורות הגאלה, ואז כל קושיא תסור מאליה. (שו"ת מודש)

וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי (יג ג)

ברש"י, כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך ולן באכסניות שגלו בהם

ויסע אברהם הלוך ונסוע הנגבה (יב ט)

בדרכו אל מושבות אחינו בני ישראל בהונגריה, הגיע הרה"ק **רבי אלימלך מרודניק** זיע"א בנו של הרה"ק רבי מנדל בער בן הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, לשבת בשבת קדש פרשת לך לך בדז'קוב, במחצת הרה"ק **רבי אליעזר מדז'קוב** זיע"א.

בליל שבת קדש דרש הרבי מדז'קוב על הפסוק 'ויסע אברהם הלוך ונסוע הנגבה', 'אברהם' רומז לצדיק, שכאשר הוא הולך למסעיו, הריהו 'נסוע הנגבה' בגימטריא שם אדנ"י, כי השכינה הקדושה מקדימה לפניו.

למחרת השבת הגיעו רבים מתושבי דז'קוב למסר פתקאות לרבי אלימלך, להרה"ק **האמרי נעם מדז'קוב** זיע"א חרה מעט, שכביכול הרבי מרודניק נוטל עטרה בעירו של אביו הקדוש, והוא בא לאביו לאמר, "מי אשם בכך, אחר שאתה אמרת בליל שבת קדש שהוא צדיק והשכינה הולכת לפניו".

נענה הרבי מדז'קוב ואמר, "האמנם, כך אמרתי, אם כך שקבל פתקאות", הוא היה כה מפושט כשאמר תורה ושכינה דברה מתוך גרונו, עד שלא זכר כלל שאמר זאת. (החכמה מאין)

וילך למסעיו (יג ג) ברש"י, בחזרתו פרע הקפותיו. **אחר** מלחמת העולם השנייה נכנס אל

חללים ופצועים והתקפות מכל צד ללא סוף וללא מוצא, הידים מתרפות, הלב נמס, היאוש מתגבר, והספק מתעורר אולי שגה שר הצבא, אולי אין זו הדרך הנכונה, אולי בחר בטכסיס לא טוב, אולי לא ראה את הנולד.

רק בהראות המפקד לאנשי החיל את תכנית המלחמה בכתב שהכין שר הצבא מראש, ממנה מתברר כי ראה הכל מראש, אז יחליפו כח ולבם יתמלא שוב תקווה ואמץ, ובחפץ ורצון ימשיכו את המלחמה באמונה בנצחון המכריע.

למטרה זו הודיע השי"ת העתיד לבוא אלינו, כי בבוא המבוכה, אנו פותחים את החמש ורואים כי לפני יותר משלשת אלפים שנה כבר הגד לנו את אשר יקרה אותנו באחרית הימים, האמונה והבטחון יחליפו כח. (אהלי יעקב)

ויאמר לה מלאך ה' הנה הרה וילדת בן (טז יא) **ספר** לי דודי ז"ל שבגעת שהיה בלבוב אצל רבי צבי הירש אורנשטיין זצ"ל אמר לו הרב מלבוב, אספר לכבודו מעשה אשר יהיה חשוב מאד אצלו.

ספר לי רבי דוד מפודהייץ זצ"ל בנו של הקצות החשן זצ"ל, כי בגעת שהדפיס את הספר **אבני מלואים** של אביו, התקשה למצא לו קונים, כי אביו היה מתנגד לחסידים וכן בנו רבי דוד, על פן לא קנו החסידים את הספר, והיה צר לו על כך ולא ידע עצה בנפשו מה לעשות.

בדרכו התאכסן למנוחה קצרה בבית תלמיד חכם וחסיד, שקרב אותו אחר שראה שהוא תלמיד חכם ובנו של הקצות החשן שהיה נכבד וחשוב בעיניו, ספר לו רבי דוד שלא עולה בידו למכר את הספרים של אביו, והמארח אמר לו, "אייער עצה".

תסע לקוזניץ אל הרה"ק רבי ישראל מקוזניץ זיע"א בעל עבודת ישראל, ותבקש ממנו מכתב לאנשי שלומו, הוא יקרב וכבד אותך, יקנה ממך הספר ויתן לך כתב המלצה, ואז תמכר את כל הספרים שיש לך בקלות, כי האנשים המסתופפים בצלו ימחרו לקנות הספר מכבודו.

אחת אבקשה, שתזכיר את שמי לפני מורי ורבי הרבי מקוזניץ, כי אני חשוד בגנים ואני מבקש שהוא יברך אותי

ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה (טו טו)

זמן קצר לפני פטירתו, אמר הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א, הברי יששכר הרבה דברי תורה על הפסוק שנאמר אצל אברהם אבינו, 'תקבר בשיבה טובה', והדבר היה לפלא בעיני השומעים.

רק אחר זמן, כשהלך לבית עולמו בחדש טבת, הבינו את הרמז כי ראשי התבות של 'תקבר בשיבה טובה' הוא טבת, וגם אברהם אבינו ע"ה נפטר בחדש טבת, כמובא בספר קרנים הקדוש.

בשבת קדש לפני הסתלקותו דבר הרבה מענייני עולם הבא, הרבה לשוחח על מאמר חז"ל 'שפתותיו דובבות בקבר', והראה על שפתותיו הקדושות ושאל, "האם ידובבו שפתים אלו בקבר". (עשר נחצחות)

ויאמר לאברהם ידע תדע פי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה (טו יג)

דרש הרה"ק רבי יעקב מהוקיאטין זיע"א, השל"ה הקדוש זיע"א מקשה מדוע רמז הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו בעת ברית בין הבתרים את הארבע גליות, הלא דיה לצרה בשעתה, ותרוץ שהראה לו בכך שאין אפשרות להגיע להזדככות ותקונו בדרך אחרת.

אך בכל זאת הקושיה בעינה, מדוע הודיע לו את הצרות כבר אז, אלא הסבר הענין הוא, כי היו לאברהם שתי חששות ביחס לישראל, שמא ארצות הגוים תמצאנה חן בעיניהם אם יוטב להם שם, ויתרו על ארץ ישראל, ועוד, שמא תגדלנה צרות הגלות כל כך שתורפנה עמודי אמונתם ותעברנה אותם על דעת קונם, ואז תאבד חלילה הזכות לקבל את הארץ המבטחת.

לכן אמר לו הקב"ה 'דע תדע' וגו' וענו אתם, על ידי הודעה זו התבטלו שתי החששות, כנגד החשש פן ייטב להם ויבטו בארץ ישראל, הודיעו השי"ת 'ועבדום וענו אתם', ועל ידי הודעת העתיד מראש, התבטל גם החשש השני שהצרות המרובות וההסתער הפגנים עם הצלחת הרשעים, יפגעו באמונה חלילה.

משל לגדודי צבא במערכות מלחמה שבאו למצב קשה ומסכן מאד,

ויצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים (טו ה)

בשנה האחרונה לחיי הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, בחדש מרחשון כשקבר היה חולה ולא יכל להתהלך בכחות עצמו, הולילו תלמידו הרה"ק רבי צבי הירש מיידיטשוב זיע"א בידו מבית המדרש לחדרו במוצאי שבת אחר הבדלה.

היה זה זמן קדוש לבנה, אבל השמים מכסים היו בעבים וירד גשם שוטף, והלבנה לא נראתה, והרבי מלובלין אמר, "עתה מן הראוי היה שיתן לנו רבי הירשלי לבנה יפה לקדשה", כששמע זאת רבי צבי הירש שאליו דבר הרבי, החזיר את הרבי מיד לבית המדרש, העמידו סמוך לחלון הראשון שבא לידו, ואמר, "הרי לכם לבנה טובה לקדשה".

באותו רגע נראתה הלבנה מבעד העבים, והרבי מלובלין קדש אותה מהחלון, הפלא בדבר היה לא רק בזה שיצאה הלבנה מבין העבים תוך כדי דבורו, אלא בכך שנראתה הלבנה דרך החלון שבו עמד הרבי, שלא היה מכוון כלל כנגד הלבנה לפי מצבה בעת ההיא.

אחר קדוש לבנה אמר הרבי מלובלין לחסידים, "אתם בודאי חושבים שהפך ר' הירשלי את כתלי בית המדרש והעמיד את החלון נגד הלבנה, לא כן, הוא הפך את מערכת השמים והעמיד את הלבנה נגד החלון, כדי שלא להטריח אותנו בחלשת כחנו להעמיד אותנו סמוך לחלון רחוק". (עשר קדושות)

הבט נא השמימה וגו' ויאמר לו מה יהיה זרעך (טו ה)

מעשה ברבי שמואל החסיד זצ"ל שהלך בדרך, ושני אנשים מלזים אותו, נשא רבי שמואל את עיניו לשמים ונדמה לו שראה את השמים פתוחים, ואמר לבני ליתו, "עתה תוכלו לבקש כל אחד בקשה אחת מהבורא, וימלא לו את בקשתו".

האחד בקש בגנים ורעהו עשר, ורבי שמואל בקש זרע פמותו, אחר הדברים האלה נולדו לו רבי אברהם מאטיפריא זצ"ל רבו של רבי אלעזר בעל הרוקח זצ"ל ובנו רבי יהודה החסיד זצ"ל, כמו כן הוליד בת והיא אשת רבי משה הדרשן זצ"ל. (תולדות רבי יהודה החסיד)

ובתוצאה מקו נשאר בעירם ובחוסר כל. **הדבר** עשה רשם גדול בשמים, וכי זוטרתא, איש פשוט כמוהו יעשה כזאת, נמנו וגמרו לתן שכרו גם בעולם הזה, שכל ברכה היוצאת מפיו, לא תשוב ריקם. הוא עצמו אינו יודע שהוא נחן בכח סגלי זה, שברכתו מתקימת. (ראש גולת אריאל)

ונכרתה הנפש ההיא מעמיה (וי יז)

אל הרה"ק **רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר** בעל ה**ישמח ישראל** זיע"א, הגיע יהודי מהעיר קאליש, והתאוונן על יהודי אחר שהגיע לעירו, ופתח חנות מתחרה מול החנות שלו, הוא רואה כי הרבה מהקונים עברו לקנות בחנות המתחרה, כך שפרנסתו נתמעטה ביותר.

השיב הרבי בברכה חמה, "שה' יתברך יזמין לך פרנסה טובה ברוח". האיש לא הסתפק בברכת הרבי, ונשאר לעמד בחדר ולמרר בככי, כאשר שאלו הרבי מה תרצה עוד, ענה, אני רוצה שהרבי יקלל אותו שישמות.

נבהל הרבי ושאל, כיצד אתה מבקש ממני שאני אעמד ואקלל איש יהודי, אבל הלה השיב, "רבי אותו אדם מחלל שבת בפרהסיא ואוכל חמץ בפסח".

אמר לו הרבי, "דע כי כל נשמת יהודי קשורה בשרש עליון בשלושים וָשש קשרים, וכנגדם יש בתורה שלושים וָשש פרות, כאשר אדם עובר עברה שחיב בה פרת, נכרתת נפשו מאחד מן השרשים שבשרש העליון, ואם הוא חלילה עובר על כל השלושים וָשש פרות שבתורה, נכרתת נפשו מכל השרשים העליונים, ולאותו אדם כבר אין תקנה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

יהודי זה עדין לא עבר על כל השלושים וָשש פרות, הוא בודאי לא פטם את הקטרת ולא סך עצמו בשמן המשחה, כך שהוא עודנו מקשר בשרש העליון, איך תחפץ שאני אקלל אותו, אני יכול רק לברך אותך, שה' יתברך יזמין לך פרנסה טובה ברוח".

ברכת הרבי עשתה פרות, והזדמנה לו פרנסה טובה שהוא נתעשר על ידיה בזמן קצר, לאחר זמן מה הוא בא אל הרבי, ונתן לו תודה על ברכתו שהתקימה במהירות. (סיפורי נפלאות מגדולי ישראל)

באותם הימים נולד לו בן זכר, ומאחר והרה"ק **רבי דב בעריש מביאלא** זיע"א התארח אז בעיר, כבדוהו בני המשפחה והחסידים בסנדקאות, כשהגיע הרבי אל הברית וראה שאבי הבן לא נמצא, הודיע לנוכחים שהוא רוצה לראותו בסעודה.

ספרו לרבי שהוא שוכב חולה במטה, והוא אמר, "אף על פי כן הביאו אותו", החולה הובא באלונקה לבית אחיו שם נערכה הסעודה, וישב עד גמר הסעודה, להפתעת המסבים, אחר הסעודה קם ר' מרדכי על רגליו והלך כאחד האדם, בלא שום עזר וסיוע, הרבי אף ברכו בהצלחה, ועד מהרה יצא שמו כעשיר מפלג. (מגיד זביו ליעקב)

כשהגיע רבי פנחס אליהו רוטנברג זצ"ל, הרב מפילץ לרבו הרה"ק השפת אמת זיע"א, הוא בקש ממנו שיקח את בנו היניק לימים הרה"ק האמרי אמת זיע"א עם אחיו הקטן רבי משה בצלאל אלטר זצ"ל הי"ד, אל יהודי פלוני מוורשא אשר נקב בשמו, למען יברכם.

עשה רבי פנחס כאשר נתבקש, יצא עם הילדים לוורשא, וחפש אחר אותו יהודי בחשבו כי ככל הנראה מדבר בצדיק מפרסם, אם הרבי שולח את בניו שיתברכו מפיו. רק לאחר חקירות ודרישות מרבות, עלה בידו למצא את בקתתו של אותו יהודי.

לגדל פליאתו, נראה הלה כאחד מפשוטי עם, טפוס המוני שאין בו לא תורה ולא סחורה, רבי פנחס התרשם שהלה כלל אינו מבין מה רוצים ממנו, על אף זאת הוא מלא את שליחותו ובקש, "אף שאינך יודע מאומה, הואל נא לברכם כבקשת אביהם, הרבי מגור". היהודי עשה את אשר נתבקש, והרעיף ברכות חמות על ראש הנערים.

כשיצא רבי פנחס מאת האיש, נפל ספק בלבו אולי אותו יהודי נסתר הנו מל"ו צדיקים נסתרים שעליהם עומד העולם, הרי לא לחנם שלח אליו הרבי וְחפץ בברכתו. רק בשובו לגור, גלה לו השפת אמת את סודו של אותו יהודי.

כפי שראית, אכן הנו איש פשוט ביותר, רק פעם אחת כשעמד למול את בנו, לא היתה בידו ולו פרוטה עבור סעודת הברית, והוא עמד ומכר את כלי מטתו להכין סעודת מצוה בכסף שקבל.

להפקד בזרע של קימא. הגם שהיה קשה לו לנסע אל רבי של חסידים, שמע הרב מפודהייץ לעצתו כי הבין שהדבר יועיל למכר את ספרי אביו, ואף הבטיחו שיזכיר את שמו לפני רבו כבקשתו.

אחר כמה ימים הגיע לקוזניץ ונכנס אל הרבי, שם זכה לקרוב מיחד, הרבי הושיבו לפניו ושאל לבקשתו, והוא ספר כי הוא הרב מפודהייץ בן הקצות החשן וקעת הדפיס ספר נחמד על שלחן ערוך אכן העזר בשם אבני מלואים, אבל הוא התקשה למכרו, פעת יעץ לו פלוני ממקום פלוני לנסע אל הרבי, ולבקש כתב המלצה לאנשי שלומו.

מיד נענה לו הרבי, רכש ספר אחד וכתב לו המלצה טובה, ורבי דוד יצא לדרכו, אחר שהתרחק מקוזניץ, נזכר שלא הזכיר את האיש לפני הרבי והצטער מאד כי מעל בשליחותו, מיד שב עם עגלתו הקטנה והשבורה אל הרבי, ואמר כי נשכח ממנו להזכיר את פלוני בן פלוני שיפקד בזרע של קימא.

השיב הרבי, "המלאך הממנה על הריון בגימטריא ע"ה, יאמר לי כבודו איה נרמז דבר זה", והוא השיב שמבאר בגמרא (נדה טו:) שהמלאך הממנה על הריון 'לילה' שמו שגאמר (איוב ג) 'והלילה אמר הרה גבר', והגימטריא של לילה הוא ע"ה.

השיב הרבי, "יפה אמר כבודו, אבל הוא במקום חשוף, אני אגיד לו ממקום אור ולא חשוף, בפרשת לך לך כתוב שהמלאך אמר להגר, 'הנה הרה וילדת בן', 'הנה' בגימטריא ע"ה, וכינון שהנה בגימטריא ע"ה, יפקד פלוני בן פלוני בן זכר".

רבי דוד מפודהייץ הצליח בתוך זמן קצר למכר את כל הספרים לחסידים, שרכשו אותם במחיר מלא אחר שראו את המלצתו הנלהבת של הרבי, ולמותר לציון שאותו חסיד נפקד כבר באותה שנה בבן זכר. (אגרות לחם שלמה)

ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדורתם (וי ט)

בעיר מאנדז'יב התגורר חסיד בשם ר' מרדכי שרף, שהיה עני מרוד ומצא את פת לחמו בדחק ממכירת סמרטוטים, באחת הפעמים בהם נסע בעגלתו, נפל ונשברה רגלו ונאלץ לשכב במטה.

פרשת לך לך

העשיל, הרי שההלכה היא שעליך לקבל ממנו חליצה, ורק כך תהיי מותרת לשוק.

דע עקא, המשיך האח ואמר בעצב, אין לי כל מושג היכן מתגורר אחי. המציאות הרחיקה בינינו, ועברו שנים רבות מאז ששוחחנו בפעם האחרונה. יודע אני בו כי הוא איש צדיק וירא שמים, אך איני יודע פרטים בסיסיים עליו. מה תעשי כדי לקבל ממנו חליצה? הקשיבי ואתן לך עצה הוגנת כדי שתדעי את הדרך ללכת בה ואת המעשה אשר תעשי.

מיד ככלות ימי השבעה תפני אל הרב של עירנו ותבקשי ממנו לצאת ולפרסם בשער בת רבים שיש בעירו אלמנה צעירה הזקוקה לחליצה מאחי בעלה, וזה שמו של האח ושם אביו ומקום מגוריהם לפניו ב'עיר חדש', ואלו הם קצת סימנים שיש בגופו, והוא מתבקש לקיים את מצות התורה.

תודיעי לרב של עירנו, כי ממון הרבה יש בידיך מוכן ומזומן עבור מטרה זו. ראשית כל, תתני לרב עצמו סכום נאה כדי שיהיה בידו לשלם על הוצאות פרסום המודעות בעיתונות, וביותר, על משלוח אגרות מסודרות לרבני הקהילות עם בקשה מהם לטפל בעניין. זו היא עבודה מאומצת שכרוכה בעלויות רבים, וכדי שהרב יעשנה בשלימות - תשלמי לו על כך כהוגן.

מלבד זאת תוסיפי ותאמרי לרב, כי ידגיש ויודיע בכל פרסומיו על הנושא, כי כדי לעודד את אחי בעלך שאכן יצא וינדוד למרחקים ויבוא לעירנו כדי לחלוץ לך - הרי ששכרו עמו ומשכורתו מובטחת: הוא יקבל מחצית העזבון מרכוש אחיו שהיה עשיר מופלג, כשכר טרחה על בואו.

פניה של האשה התכרכמו לנוכח דברי בעלה הנפרד ממנה לעולמים, ואף מוסיף ואומר לה כי תוותר על מחצית רכושה עבור אחיו שאותו אינה מכירה כלל ועיקר, אולם בעלה, שהיה איש חכם ונבון, הסביר לה שזהו להנאתה ולטובתה. מוטב לה לשלם ככל שיידרש, ובלבד שלא תהיה כבולה בכבלי העיגון.

דמעות נצצו בעיני האשה האומללה, כשהיא הבטיחה לבעלה לקיים את דבריו ולפעול כפי שהורה לה. כעבור שעות מועטות השיב הבעל את נשמתו המיוסרת לבוראה, והאשה נותרה בגפה עלי אדמות.

מיד כשתמו ימי השבעה, פנתה האשה לעשות ככל שהורה לה בעלה. הרב שקיבל

"אדוני אבי מורי הרבני הנגיד המופלא והמופלג המפורסם, גן הדסים, מוכתר בנימוסים, ערוגת הבושם, שלשלת היוחסין, מוה"ר שמואל", בנו של הגאון רבי אריה לייב, אב"ד וריש מתיבתא של 'עיר חדש' היה, ולו אח אחד שהתגורר בעיר רחוקה, והשמועה ידעה לומר כי חננו השי"ת לאח זה בנכסים רבים, והוא עשיר מופלג ביותר.

אבי מורי בימי חורפו, היה עוסק לפרנסתו במלאכת שמים של לימוד תינוקות ומזה היה מוציא את פרנסתו בצמצום רב. הורי הילדים היו עניים ואביונים, והפרוטות אותם נתנו למלמד החשוב בקושי הספיקו לו לצרכי ביתו. אמנם ילדים לא היו לו, וכך יכול היה בכספי ההורים לממן את צרכיו וצרכי אשתו.

אבי מורי לא התלונן על מצבו, לא על מצב פרנסתו ולא על כך שהם לא זכו לילדים, ותמיד היה שבע רצון, הסתפק במועט ושמח בחלקו והודה להשי"ת שגם אם אין לו ילדים משלו הרי שניתנה לו הזכות ללמד את צעירי הצאן, תינוקות שלא טעמו טעם חטא.

ביום מהימים הגיע אל אבי שליח מרב העיר והודעה בידו שעל אבי להתייצב בהקדם בביתו של הרב לשיחה חשובה ביותר. אבי לא ידע מה רצונו של הרב ממנו, והוא מיהר להגיע אל הרב שקיבלו בסבר פנים יפות וביקש ממנו להקשיב לידיעה דחופה שהגיעה אליו.

מתברר כי אותו אח של אבי, אכן זכה לעושר רב, אלא שגם הוא היה ערירי ולא זכה לזרע של קיימא. בגזירת שמים נפל אותו אח לחולי כבד והרופאים אמרו נואש לחייו. למרות סכומי הכסף האדירים שהאח הציע לרופאים שיביאו מזור ורפואה למחלתו הקשה, שהרי הוא עדיין איש צעיר לימים, הודיעו לו הרופאים כי אין רצונם להוליכו שולל, ושיידע כי תקיף ליה עלמא ובקרוב עתיד הוא להחזיר את נשמתו ליוצרה.

האח בשכבו על ערש דווי קרא לאשתו ואמר לה דברי פרידה נוגעים ללב. כשסיים האח הוא הוסיף ואמר: הלא את עדיין צעירה לימים, וגם אנכי משאיר לך ירושה מכובדת של כסף רב, ויכולה את להנשא מחדש ולפתוח פרק חדש בחיך, אך עם זאת תדעי כי לפי ההלכה זקוקה את לחליצה בטרם תהיי מותרת להנשא. היות ולא זכינו לבנים, ומאחר ויש לי אח בשם רבי אברהם יהושע

ואם אָקח מִנֶּל אֲשֶׁר לְךָ

נודד היה הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא, בעל 'אוהב ישראל', זיע"א, מעיר לעיר. "ותהי ראשית ממלכתו בכתר הרבנות בקהילת קאלביסוב" (לשון הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב, בהקדמתו לספר 'אוהב ישראל'). לאחר מכן היה יושב על כסא הרבנות בערים יאס ומעז'בוז', ושוב עבר לכהן כרב בעיר 'אפטא' אשר זהו שמו זהו זכרו לדורות: הרב הקדוש מאפטא.

ביום מהימים הודיע הרה"ק מאפטא לבני קהילתו כי יש בדעתו לעזוב את עירם ולחזור אל העיר מעז'בוז'. בני הקהילה כמובן סירבו לוותר על קדוש עליון זה אשר ביציאתו מהעיר תפנה הודה זיוה והדרה, ופנו אליו בשאלה: ילמדנו רבינו מה זה ועל מה זה שמבקש רבינו לעזוב את עירנו, וכי לא נהגנו בו כבוד כראוי או שמא קפחנו את חלקו ולא שייענו בידו בתמכין דאורייתא כראוי לו?!

הייתה זו שאלה נוקבת מאוד, שכן הרה"ק מאפטא קיבל משכורתו שלמה מאת קהילת אפטא, בסכום גדול מהרבה מאשר נתנו לו בעבר בקהילת מעז'בוז'. גם בני העיר כיבדוהו עד למאוד כפי רום ערכו ומעלתו, בשונה מהמקומות הקודמים בהם היו כאלה שדחקו את רגליו. ולא נחה דעתם בשאלה זו ואמרו: אם חטאנו לפני כבוד קדושתו, אין זאת אלא בשוגג ובאונס, ובוודאי שלא עלתה על דעת מי מאתנו לעשות כן במזיד וביודעין, ואם כן, מבקשים אנו כי יודיע לנו את אשר עלינו לתקן ונעשה זאת מיד, ובלבד שלא נהיה כמקום שאיבד את מנהיגו וכספינה שאבדה את קברניטה.

האיר הרה"ק מאפטא את פניו אל אנשי העיר ואמר להם באהבה ובאחוה: חס ושלום מלומר כך, בוודאי לא חטאתם כנגדי מאומה ואף לא קיפחתם את חלקי אפילו כמלוא נימה. שבע רצון אנכי בחלקי עד מאוד ואין לי כל טענה אליכם, ועם זאת גזירה היא מלפני לעזוב את עירכם, הדבר מנוי וגמור עמדי ואי אפשר לי לחזור בי, אך תדעו שטעמי ונימוקי עימי, ואם תרצו - אספר לכם מעשה שהיה לפני שנים רבות, ומזה תבינו טעמו של דבר.

הטו פרנסי קהילת אפטא את אזנם, והרה"ק פתח וסיפר להם סיפור משפחתי מדהים:

התדעו איזה עיר הייתה זו העיר שבה גרה האלמנה? קרא הרה"ק האוהב ישראל, עיר זו היא עירנו אפטא! וכעת תבינו היטב שתי דברים שאתם מתפללים עליהם: הרי אינכם מבינים מדוע מבקש אני לעזוב את עירכם, ולא זו אף זו, הרי זכורים אתם שבשעה שבאתי לקבל את כתר הרבנות בעירכם, ביקשתי שתתנו לי פי שניים ממשכורתי בעיר הקודמת. מדוע ביקשתי כך?

ובכן, את כספי באתי לבקש, כי למעשה אני היורש של אבי וזכותי לקבל את אותו כסף שאבי סירב לקבל בזמנו והפקידו בקופת הקהילה. לכן ביקשתי משכורת כפולה, כדי שאותו סכום יצטבר עם הזמן לסכום שהופקד בקופה. עברו שנים, ואכן קיבלתי את כל אותו סכום עד הפרוטה האחרונה. כיון שכן הגיעה השעה שאחזור לעירי מעז'בוז', אך זאת דעו לכם, אנשי אפטא, כי זכותם ולעולמי עד יקרא שם שמכם עלי: לא הרב ממעז'בוז' יהיה שמי כי אם הרב מאפטא יהיה שמי מעתה ועד עולם ('זכותא דאברהם'; 'חדש בחדשו' גליון כ).

על הפסוק (בראשית יד כב - כג): **'וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל מְלֶכֶךְ סֹדֵם הַרְמְתִי יְדִי אֶל ה' אֱלֹהֵי עֵלְיוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ. אִם מַחֲוֹט וְעַד שְׂרוֹף נֶעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לִי וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשִׂיתִי אֵת אַבְרָם, וְתִרְגְּמוּ אוֹנְקְלוֹס: וְאָמַר אַבְרָם לְמַלְכָּא דְסֹדֵם אֲרִימִית יְדִי בְצַלוֹ קְדָם ה' קְדָם אֵל עֵלְאָה דְקִנְיָנִיָּה שְׁמַיָּא וְאָרְעָא, יֵשׁ לְתַמּוּה: מַה הוּא זֶה שְׁהוּסִיף אוֹנְקְלוֹס בְּתַרְגּוּמוֹ 'אֲרִימִית יְדִי בְצַלוֹ', שֶׁאֲבָרְהָם אֲבִינוּ הָרִים יָדוּ בְּתַפִּילָה, וְלִכְאוּרָה, מַה עֵנִיין תַּפִּילָה לְכַאן. עוֹד יֵשׁ לְהַבִּין בְּסֹדֶר הַפְּסוּק, שֶׁנֹּאמַר 'אִם מַחֲוֹט וְעַד שְׂרוֹף נֶעַל וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לִי, וְלִכְאוּרָה, הִיא רְאוּי יוֹתֵר לּוֹמֵר: 'אִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לִי מַחֲוֹט וְעַד שְׂרוֹף נֶעַל'.**

ופירש הרה"ק רבי שלמה מקשאנוב זיע"א, תלמידו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, שאברהם אבינו אמר למלך סדום, שעל כל דבר שהוא צריך - הוא מתפלל לקב"ה ומבקש שייתן לו, ואפילו אם הוא צריך דבר מועט. כמו חוט ושרוך נעל, הרי הוא מתפלל לקב"ה וכך הוא אינו נזקק לאחרים, וזהו שתרגם אוֹנְקְלוֹס 'הַרְמְתִי יְדִי אֶל ה' אֱלֹהֵי עֵלְיוֹן קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ - בְּתַפִּילָה - אִם מַחֲוֹט וְעַד שְׂרוֹף נֶעַל, וְאִם כֵּן, וְאִם אֶקַּח מִכָּל אֲשֶׁר לִי, אֵינִי נֹזֶקֶת לְאַחֵרִים וְאֵין לִי צוֹרֵךְ לִיקַח מִמֶּךָ כְּלוֹם (נכדו בספר 'מחשבות משה').

בצע כסף. עצתי אמונה נתונה לך שתאמר לאלמנה כי אתה מוותר על כספי מחצית הירושה שנפלה בחלקך, וכך תקיים את המצוה לשמה ושלא על מנת לקבל פרס.

למרות שאמי ראתה כי אבי מהנהן בראשו להסכמה היא אמרה לו: אישי החשוב, יודעת ומכירה אני בך שירא שמים אתה, אבל עדיין אני חוששת מפני כוחו של היצר הרע, שמא חלילה יתגבר עליך בשעת מעשה ויסית אותך לקבל את הירושה הגדולה, שהרי גדול מאד כוחו של יצר הממון וקשה לעמוד בפניו ולהתגבר עליו. לכן מבקשת אני ממך שתשבע לי בסידור 'קרבן מנחה' שלי, שלא תיקח מן הירושה אפילו פרוטה אחת, ותעשה את המצוה לשם שמים.

כשאבי נשבע לה על הסידור 'קרבן מנחה' שלה הוא הבין שאת ההלוואה שקיבל מהרב, עליו להחזיר כעת, כיון שהוא לא עתיד לקבל ולו פרוטה אחת מהאלמנה. אבי עשה זאת, ובאמתלה כלשהיא אמר לרב כי הוא מבקש להשיב לו את כספו.

המשמעות של עניין זה, הבין אבי, כי את הדרך לעיריה של האלמנה יהיה עליו לעשות רגלית, ללא נסיעה בעגלה וללא אירוח בבתי אכסניה. נטל אבי את מקלו ותרמילו ויצא אל הדרך הארוכה. הוא הלך ברגל ימים ארוכים שנמשכו לשבועות אחדים עד שהגיע אל עיריה של האלמנה, שכמובן שמחה מאוד לראותו.

האלמנה צייתה להלבישו בבגדי כבוד, כדי שיגיע אל מעמד החליצה בצורה מכובדת. אבי הסכים להתעטף במלבושים היפים, כדי שלא לבייש את זכר אחיו המת, ולא עברו ימים מרובים עד שאבי הגיע אל בית הדין המקומי וקיים את מצוות החליצה כדת וכדין.

לאחר החליצה הודיע אבי לאלמנה כי הוא קיים את המצוה לשם שמים, והוא אינו מבקש לקבל כלום מהירושה. להפתעתו אמרה לו האלמנה כי מחויבת היא לעשות את רצון בעלה, ואין היא רוצה להנות מאותה מחצית הירושה. לאחר משה ומתן נמנו וגמרו שיתנו את אותה מחצית ירושה לפקדון בקופת הקהילה עד שיחלט מה לעשות עם כסף זה. לא נחה דעתו של אבי עד שהוא הוריד את הבגדים החדשים אותם קיבל מהאלמנה וחזר והתעטף בבגדי הסחבות שעיימם הגיע, וכך חזר לעירו.

באותה שעה שאבי עמד בנסיון נעשה בשמים רעש נורא, ובית דין של מעלה החליט שישתנו עבורם סדרי בראשית וייעשה להם נס ויזכו לבן זכר, כדי שהוריי לא ילכו גם כן עריריים מן העולם, ואני הוא זה שנולדתי להם לעת זקנותם.

מהאלמנה כסף רב על עבודתו לא חסך במכתבים ובמברקים ושלח את פרטי העניין למאות רבות של קהילות ורבנים בכל תפוצות ישראל תוך בקשה דחופה כי כל היודע דבר מה אודות עניין זה, יואיל בטובו למהר ולהשיבו.

אחת מאגרות אלו הגיעה גם אל רב העיר בו התגורר אבי. הוא קרא את האיגרת והבין מיד כי האיש הנדרש גר בעירו, ואין הוא אחר מאשר מלמד התינוקות בעיר. הרב הזמין את אבי אליו ואמר לו: כך וכך היה מעשה, וזו האגרת שהגיעה אלי. האם מזהה אתה אך עצמך באיגרת זו כמי שהוא אכן היבם של אשה זו? אבי הנהן בראשו, כאומר: ברור שאכן בי הדברים אמורים, ואכן מוכן ומזומן אנכי לקיים את מצוות התורה לנסוע ולחלוץ לאשה זו.

מיד שלח הרב מברק אל רב העיר שבו התגוררה האלמנה ואמר לו: יגעת ומצאת תאמין! עלה בידי להשיג את היבם של אלמנה זו ודע כי בימים הקרובים עתיד הוא לצאת בדרכו אל עירכם! יכולים אתם להרנין את לב האלמנה ולומר לה כי קרובה ישועתה לבוא והיא תוכל להקים בית נאמן בישראל.

הרב פנה אל אבי ואמר לו: הלוא תראה שהרב כותב פה כי אחיך היה עשיר מופלג והוא השאיר אחריו ירושה גדולה, ומחצית ממנה עתידה להגיע אליך אחרי שתבוא ותחלוץ לה. למעשה אין לך כסף כדי לנסוע לאותה עיר רחוקה, אבל מכיון שעתיד אתה להתעשר הרי שיכול אני להלוותך סכום נאה שיהיה לך עבור הוצאות הדרך בהרחבה, וכשתחזור תחזיר לי את הכסף.

אבי הסכים והרב שלשל לידו סכום כסף שהיה אמור להספיק עבור כל ההוצאות. הרב גם אמר לו שישגיג ממלא מקום לאותם שבועות או חדשים בהם הוא עתיד להטלטל בדרכים, כדי שילמד את התינוקות, ורק לאחר מכן, שייצא לדרך הארוכה.

כשסיים את ביקורו אצל הרב שב אבי לביתו וסיפר לאמי זכרונה לברכה את כל אשר היה לו אצל הרב, את האיגרת שהגיעה מאלמנת אחיו, את ההבטחה למחצית הירושה, ואת תוכניתו לצאת בימים הקרובים לעיריה כדי לחלוץ לה.

אמי זכרונה לברכה, המשיך הרה"ק מאפטא בסיפורו המרתק, נענתה ואמרה לאבי: צא וראה כי הקב"ה זימן לך מצוה כשרה ומיוחדת מאוד, מצוה כזאת שאינה שכיחה ורק אחד מני אלף או מני כמה אלפים זוכה לקיימה. טוב תעשה, אישי היקר, אם תקיים את המצוה הנדירה הזאת רק לכבוד שמו יתברך ולא חס ושלוש למען

מוליך יקירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהעזרא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזֵה־תָא

חֲזֵה־תָא דְאֹרֵייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְרָשָׁה

הבושה מבטלת גזירות קשות מעל האדם

נפשם ויגיעו עד שערי מות. ויזעקו וגו'. ישלח דברו וירפאם וגו'. יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברינה, ויותר מכך, שממני נמנע החולי עוד בטרם יבוא אלי בזכות הביזיונות.

אין דבר יותר טוב מביזיונות

וזאת יש לו לכל אדם להחדיר לקרבו, אמנם מבקשים אנו 'ואל תביאני לידי בזיון', אך לכל אדם ישנם מצבים בהם מאן דהו עולב בו ומשפילנו, ואז יש לו להבין כי אין דבר יותר טוב מהשפלה לפעול בעבורו ובעבור זרעו ישועה מעל הטבע, ואף אם נגזרה גזירה חלילה ניצול ממנה בכח הביזיונות, וזוכה לרב טוב בזכות אותם הרגעים בהם היה מן הנעלבין ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים שעליהם הכתוב אומר (שופטים ה לא) 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', מה לנו גדול מכך להקראות 'אוהביו' של מלך מלכי המלכים.

ולא לחינם אמרו הקדמונים שאם אדם היה יודע מה מרוויח מהביזיונות וכמה הם טובים עבורו בעולם הזה ובעולם הבא, הרי שהיה רודף אחריהם. וכדבריו המופלאים של רבי חיים ויטאל ע"ה בספרו **שערי קדושה** (ח"א שער ו): ואם יחרפך איש לא תעננו, והיה נעלב ולא עולב, כי על זה כתיב 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו', והעבר על מידותיך לכל מי שחטא, ולא תרגיש צער אפילו בלבבך כי טוב הוא לך, כי כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו (ר"ה יז), ומכל שכן עוונות וחטאות. ובסוף דבריו הקדושים מוסיף הוא על כולנה בשגב הביזיונות ואומר: **ואם עיני שכל לך היה לך לחפש מי שיצערך כי חיים אתה מבקש לך.**

אמנם לא כל אחד הוא במדרגה שיכול לשמוח כאשר נשפך דמו 'אזיל סומקא ואתי חיורא', אך לכל הפחות ידע בליבו כי כאשר סופג ביזיונות - מתנה הם בשבילו, וכמו שאמר המלאך המגיד שהיה לומד עם מרן הבית יוסף ע"ה (מגיד מישרים ויקהל ד"ה עוד אמר), שאם היו יודעים אנשים את שכר הביזיונות והתועלת שהם זוכים לקבל בעבור שמדברים עליו בגנותו, היו שמחים כאילו הביאו להם מתנות כסף וזהב.

ועשו מעשה צדקה עצום שהקב"ה מחשיב להם לטובה. אך דבר נוסף רואים כאן, שכשאדם מתבזה כמו בשני המקרים הללו שנחשדו והתבזו ושתייהן, וזכה ע"י כך לצאצאים קדושים שיאירו ויושיעו את ישראל, כתמר שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים, וכחנה שחשדה עלי זכתה ויצאה ממנה שמואל ששקול כמשה ואהרן (שם).

דבריו יתבארו ביותר על פי המסופר על הרה"ק רבי מנחם מנדל מפרימשלאן ע"ה שקרא לאוהביו לסעודת הודיה, וסיפר להם כי מקובל הוא שאם נגזר על האדם חולי או מכאוב שולח לו הקב"ה אדם שיפגע בו וישפילנו וכך יוצא הוא ידי חובת החולי או הכאב. אם כן, המשין הרה"ק ואמר, היום זכיתי לביזיונות גדולים דבר המוכיח שעמדה כנגדי גזירה קשה ועצומה ולכן שלח הקב"ה בזיונות גדולות אלו להצילני מהחולי, על כן מחויב אני להודות לו בקהל ועדה על חסדו הגדול שגמל עימי, כדרך כל אדם שניצל מחולי שיש לו להודות ולשבח על הצלתו כנאמר (קז יח-כב) 'כל אוכל תתעב

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (טו, ו). כתב בעל הטורים בפסוק שלפננו שיש במסורה מלבד זה עוד שני מקומות שנאמר בהם 'ויחשבה', האחד 'ויחשבה לזונה' הנאמר בתמר (שם לח טו), והשני 'ויחשבה עלי לשיכורה' הנאמר בחנה (שמואל א' א יג). ורמז יש כאן על דרך מה שאמר רבי יוסי (שבת קיח): 'יהא חלקי עם מי שחושדין בו ואין בו', שהרי גם בתמר וגם בחנה שתיהן נחשדו בדבר שלא היה בהם ונחשב להן לצדקה כמאמר הכתוב במקום השלישי 'ויחשבה לו צדקה'. וכלשון בעל הטורים בשם אביו הרא"ש ע"ה: שהרי תמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצאו ממנה פרץ וזרח שיצאו מהם מלכים ונביאים (מגילה י:). וחנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל (ברכות לא:). וזהו בשביל שנחשדו לזונה ולשיכורה נחשב להן לצדקה, עכ"ל.

בזכות הביזיונות שספגו זכו לזרע קודש מלכים ונביאים

מכאן יש לנו להבין מה גדלה מעלת הנחשד בדבר שאין בו עד כדי כך שנחשב להם כאילו

מִלְתָּא דְפְלִיאָה

חותם המילה - שם ה' הנקרא על האדם לסלק הסט"א

וְנִמְלְתֶם אֶת בְּשָׂר עֲרַלְתְּכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם (יז, א).

בחותם זה של 'ברית מילה' זוכה כל יהודי שיתקיים בו הכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך', כפי שכתב השפת אמת ע"ה (ליקוטים תקו"ז תקון כ"ב טו). כי 'שם' בגימטריא שד"י הוי"ה, ובזכות ברית מילה שורים שמות שד"י הוי"ה באדם, ובזה מסתלקת סטרא אחרא מן האדם, כי 'שטן' בגימטריא שד"י הוי"ה, וגוברים שני השמות לסלק השטן מן הנימול.

אך אם חלילה וחס פוגם באות ברית קודש מסתלקים ממנו קדושת שמות שד"י הוי"ה, ועליו נאמר (במדבר יט כ) 'את מקדש ה' טמא', ובמקום קדושת ב' השמות שורה עליו השטן שהוא 'אל אחר', תחת שם הוי"ה שורה עליו הנחש מבפנים, ובמקום שם שד"י מבחוץ שורה עליו שם המות.

זהו אם כן ביאור תיבות 'חק בשארו שם' שבברכת המילה, שכיון שחתם בבשרנו אות קודש מקבל כל איש ישראל כח וחזוק לעמוד כנגד פיתויי היצר ותחבולתיו ויכנס בדביקות אלוקית זו לתורה ולמעשים טובים בכל ימי חייו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

חותם המלך - שם הוי"ה מבפנים ושי"מ מבחוץ

שאמרתי לעולם די. ומובא בספרי קודש, כי מה שהיה העולם מרחיב והולך, פירושו שהעולם שיש בבריאה המסתיר את חיות ה' ושעל ידו נתהווה כלל הגשמיות, היה מתרחב ומתגשם יותר מידי, ולכן אמר לו הקב"ה די, שלא יתגשם העולם יותר, שאם יהיה כך, לא יוכלו הנבראים לעמוד כנגד רוב ההסתר, ותבטל תכלית הבריאה שהיא להכיר אלוקותו הנסתרת בטבע.

וכמו בעולם כך הוא בכל אדם שהוא עולם קטן, וכל מה שיש בעולם יש גם באדם, וכן כלול הוא מכללות הבריאה שהוא שמים וארץ וים, שלפיכך נקרא 'איש', ראשי תיבות ארץ ים שמים (כלי יקר בראשית ו א). כי נשמתו מן השמים וגופו בלול מעפר ומים. ולכן גם בו נחתם שם שי"מ הרומז שאמרתי לעולם די, שבבריאת האדם מן המים והעפר ניתן בו הטבע לרצות להתפשט בכל דבריו, ותמיד מתאווה להתרחב ולהתפשט בלא גבול ואף לדברי איסור, אלא שגערותו של הקב"ה בכוח התורה היא העוצרת אותו ומגבילה אותו שלא יתפשט מן הראוי לו, והתורה מלמדת את האדם לתת גבול ומידה לכל מעשיו שלא לצאת מגבול המותר לו.

הוי"ה מלבר - כח לשאוף ולהתפשט ברוחניות ללא גבול ומידה

מאידיך, יחד עם שם שי"מ נחתם מבפנים גם שם הוי"ה - הרומז להתפשטות ללא גבול כפי שמורה שם הוי"ה שהוא יתברך היה הווה ויהיה. ללמד ולתת כח לעם ה' להתפשט ולהתרחב בענייני רוחניות בקנייני קדושה ללא גבול ומידה. כי בעבודת השם נצרך למידה ההפוכה, שלא יספיק לאדם כל מעשים טובים שבעולם, על דרך הכתוב (דה"ב' יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה', ובקנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא.), שישאף תמיד למדרגות יותר גבוהות בתורה ובעבודת השם יתברך.

לכך שם שי"מ נמצא על המזוזה מבחוץ ושם הוי"ה מבפנים, לרמוז שמידה זו של צמצום, ראויה רק בענייני עולם הזה, אך לא כן בעבודת השם, ואדרבה, יש לנהוג במידת שם הוי"ה, שהוא שם המתפשט 'היה הוה ויהיה אין סוף ברוך הוא', ובה יש לשאוף ליותר ויותר.

'תק"ם' העולים כמנין 'ישראל'. וביארו החיד"א ע"ה (דבש לפי מערכת מ"ם אות כא) שלרמזו בא כי מצות ברית מילה היא תחילה לכל דבר, ורק לאחר שנימול יכול לזכות להיקרא בשם ישראל, ואחר שנקרא בשם ישראל אז יזכה לקבל שפע טוב משם הוי"ה ב"ה.

הקב"ה נגלה לאברהם בשם שי"מ להורות כי בעת המילה נשלם חותם שם זה

כן נרמז בחותם המילה שם הקודש 'שי"מ' שאף הוא נגלה ומאיר בחותם המילה. ונאמר בפרשת המילה שנגלה הקב"ה על אברהם אבינו בשם 'א-ל-שי"מ', ואמר לו 'אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים', ודקדקו הראשונים מדוע נזכר כאן בשמות אלו דוקא, ויש לומר ששם שי"מ הוא הנקרא חותמו של הקב"ה כדאיתא בזוהר הקדוש (רעיא מהימנא פינחס רנז.), ובאמצעות המילה נחקק בכל יהודי חותם זה, כלשון התיקונים (תקון כ"ב סו.) 'ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שי"מ מלבר יהו"ה מלגו, ולכן נגלה עליו בשם זה.

על כך מברכים וצאצאיו חתם באות ברית קודש' כי במילה נחתם חותם המלך בבשר קודש של כל איש מישראל. שבכל אדם יש אותיות ש' וד', שכאשר מגביה זרועותיו כנגד ראשו הרי צורת האות ש', וכשמושיט יד שמאל לפניו ויד ימינו מונחת כדרכה הרי זה כצורת ד', ועל ידי מעשה המילה נגלית האות י'. ומובא מהמקובלים ע"ה כי ה' נשלמת בעת הפריעה שנגלית העטרה הרומזת לצורת יו"ד, ובכך נשלם חותמו של הקב"ה בשם שי"מ.

שמות הקודש מסייעים להצטמצם בענייני עוה"ז ולהתרחב בקנייני עוה"ב

עניינם של שמות אלו החתומים בגוף כל איש יהודי מבואר בספרי הצדיקים, כי שם שי"מ מורה על צמצום כמבואר בגמרא (חגיגה יב.): בשעה שברא הקב"ה את העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעיות של שתי, עד שגער בו הקדוש ברוך הוא והעמידו, שנאמר (איוב כו יא) 'עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו', והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב (בראשית יז א) 'אני אל שדי', אני הוא

וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו אני אל-שידי התהלך לפני והיה תמים (יז א). כח האלוקי הניתן לו לאדם קודם ביאתו לעולם מתגלה ומתקיים בברית המילה, שכל מהותה חותם אלוקי והשתתפות האדם יחד עם הקב"ה כביכול, כפי שכתב הטור בהלכות מילה (יו"ד סי' רס): כי היא אות ברית חתום בבשרנו, ואינה כשאר כל המצוות כמו התפילין והציצית שאינן קבועין בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרינו, ומעידה בנו, שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהלתו.

מאחר שזו סיבת המילה יובן מדוע נחתמו בה שמות הקדושים, וכדאיתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סה): שמצות מילה היא חותמו של הקב"ה, וכל מי שמשמר ברית מילה כאילו שומר את השם הקדוש, ומאן דמשקר בברית מילה הוא משקר בחותמא דמלכא, דאיהו רשים ביה שי"מ מלבר יהו"ה מלגו. כי אכן על ידי המילה ניכר ונודע כי שלו אנחנו.

צירוף שם הוי"ה

שם הוי"ה הקדוש נרמז בכתוב (דברים יב יב) 'מי יעלה לנו השמימה', ראשי תיבות 'מילה' וסופי תיבות הוי"ה, לרמז ששמירת הברית היא שמירת שם הוי"ה. וזהו הרמז 'מילה' אותיות 'מל י"ה, ו'מוהל' אותיות 'מל ו'ה', שעל ידי מצות מילה זוכים להשלים שם הוי"ה הקדוש. וכתב **הבן איש חי ע"ה** בספרו **מלאך הברית** (משפטים ד"ה גם ידוע) בשם המקובלים, ששני ידיו של המוהל כוללות שני פעמים חמשה אצבעות כנגד שתי ההי"ן, וגיד המילה הוא כנגד אות וא"ו, והעטרה הנגלית במילה היא כנגד אות יו"ד, נמצא בין הכל צירוף שם הוי"ה הקדוש.

וזהו סוד המילה להפך הדין לרחמים, ולהמתיק שם אלה"ם שהוא דין, שיתהפך לרחמים כפי שרומז שם הוי"ה. ובזה יובנו דברי חז"ל (שבת קלז): מל ולא פרע כאלו לא מל, כי כיון שלא גילה את העטרה הרי חסר גילוי אות יו"ד של שם הוי"ה, וממילא חשוב כאילו לא מל בכלל.

עוד מובא בשם **רבינו אפרים** שהתיבות 'מי יעלה לנו השמימה' אחרי שנחסר מהם ראשי וסופי התיבות ישארו אותיות

בני יששכר
שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
חסד לאברהם

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מנורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזן בדרך אליך
You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com